БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряд-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 70 (7070)
МАРТЫН 24
ЧЕТВЕРГ
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

Бүхы малаа, түлнүүдээ һайнаар ондо оруулая

«Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай» партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые бэелүүлхын тулада тусгаар хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, манай республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд тэрэнээ бодотоор бэелүүлжэ эхилбэ. Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, тэдэнээ бэелүүлжэ эхилһэн тухайнь һаяхан манай газетэдэ бэшэгдэһэн байна. Эндэхи колхозникууд саашадаа малажалай продуктнуудые ехээр абадаг болохын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулжа эхилээ. Энэ колхоздо барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Мүнөө барилгын материалнуудые бэлэдхэжэ, хэдэн барилгануудые бодхоожо байна. Ойрын үдэрнүүдтэ эндэхи барилгада электростанци, үнеэдэй типовой нэгэ байра барижа дүүргэхэнь. Мүн теплицэ баригдажа байна. Гадна кукуруза тарилгада бэлэдхэл хэгдэжэ эхилээ. Эндэхи малшад бүхы малаа һайнаар үбэлжүүлхэ байна. Мүн Зэдын аймагай Гэгээтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие бодотоор бэелүүлхын тулада ехэ хүдэлмэри хэжэ, малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. Тиихэдэ зарим колхозууд ажахыгаа хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, тэдэнээ бодотоор бэелүүлхэ хүдэлмэри мүнөө болотор эмхидхээдүй байһаар.

Мүн энээнтэй хамта республикын олон аймагуудта малай үбэлжэлгэ ехэ бэрхэшээлтэйгээр үнгэргэгдэжэ байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Бичурын, Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын аймагуудай зарим колхозуудта малай үбэлжэлгэ тон хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байна. Үбэлэй эхинһээ малай харууһа, эдеэлүүлгэ зүбөөр эмхидхээгүй дээрэһээ эдэ аймагуудай зарим колхозуудта мал олоороо унаһан, үхэһэншье ушар бии байна.

Мүнөө малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай үе болобо. Мүнөө мал олоороо түрэжэ байна. Шэнэ абаһан түл бүхэниие ашаг ехэтэй мал болгохын тулада малшан бүхэн, зооветеринарна мэргэжэлтэд, фермые даагшад, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тэмсэхэ уялгатай. Тиимэ хадань тугалнуудые нарайһаань зүбөөр эдеэлүүлжэ, харууһалжа томо болгохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха хэрэгтэй. Тугалнуудые түлигдэдэггүй газарта түлжүүлхэ аргын һайн, ашатай байһые республикын олон колхозуудай һаалишад, тугалшад хэдэн жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ тодоруулаа. Энээгээр ехэ дүй дүршэлтэй болоһон колхозууд олон. Прибайкальска, Кударын болон бусад аймагуудай олон колхозууд энэ аргые үргэнөөр хэрэглэдэг болонхой. Энээнтэй хамта энэ арга, мүн тугалнуудые эхэһээнь һалгаан түлжүүлхэ арга хэрэглэхэдэ гарадаг ехэ дутагдалнуудые тэмдэглэхэ шухала. Нёдондо Бичурын, Мухаршэбэрэй аймагуудай зарим колхозууд тугалнуудые эхэһээнь һалгаажа түлжүүлхэ гэжэ шиидээд, бэлэдхэл муутай байһан дээрэһээ олон алдуу гаргаһан байгаа. Юуб гэхэдэ, энэ аймагай зарим колхозууд тугалнуудые эхэһээнь һалгахые һалгаад, зоотехническэ заабариин ёһоор тугалнуудые харууһалаа эдеэлүүлээгүй, үнеэдыешье зүбөөр эдеэлүүлэн һаалгa эмхидхээгүй. Мүн энэшье жэлдэ эндэхи зарим колхозуудта иимэрхүү ушар үзэгдэнэ. Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо нарай тугалнуудые харууһалга хайша хэрэгээр эмхидхээ. Тэдэниие эдеэлүүлхэ, харууһалха зоотехническэ заабари сахигданагүй.

Малһаа ашаг шэмэ ехээр абадаг болохын тулада малажал эрхилэлгын культура дээшэлүүлхэ түрүү арга методүүдые зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ шухала. Зүгөөр иимэ арга хэрэглэхэдээ зоотехническэ заабаринуудые хазагайруулжа болохогүй. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, фермэнүүдые даагшад, зооветеринарна мэргэжэлтэд түрүү арга нэбтэрүүлхын тулада түбхын түрүүндэ тон һайнаар бэлэдхэхэ уялгатай.

Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор манай республикын колхозууд хони үсхэбэрилгые саашадань хүгжөөхэ, нарин, нарибтар нооһо гүрэндэ ехээр үгэдэг районуудай нэгэн болохо ёһотой. Энэ эрилтэ ямараар дүүргэгдэжэ байнаб гэхэдэ, тон хангалтагүй гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Гэбэшье, олон аймагуудта мүнөө хонидой үбэлэй харууһан муугаар эмхидхэгдэнхэй. Шэнэ гараһан түлнүүдые гарзалуулха ушар үзэгдэнэ. Жэшээнь, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Кяхтын аймагуудай олон колхозуудта муу харууһанһаа боложо шэнэ гараһан хурьгад үхэнэ. Гансахан февраль һара соо Хэжэнгын аймагта 600 гаран хурьгад гарзалһан байна. Гадна олон аймагуудта доторой элдэб хэрэгсэлдэ хонидые гаргашалха ябадал үргэлжэлһөөр. Хони үсхэбэрилгэдэ бии байһан эдэ бүхы дутагдалнуудые дары зайсуулха хэрэгтэй.

Мүнөө колхозуудай хониной-товарна фермэнүүдтэ хонид олоороо хурьгалжа байна. Колхозуудай, МТС-үүд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд, хониной-товарна фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд үбэлжэлгые һайнаар түгэсхэхын, түл абалгые эмхитэйгээр үнгэргэхын тулада хонидой, мүн хурьгадай харууһа, эдеэлүүлгэ зүбөөр эмхидхэхын тулада бүхы хэмжээ абаха уялгатай. Мүнөө малай олоороо түрэжэ байһан үедэ зооветеринарна мэргэжэлтэд илангаяа ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Эдэнэр малай фермэнүүдтэ ошожо, малшадта бодото туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Колхозуудай партийна, комсомольско организацинууд, МТС-үүдэй зонодохи партиин айкомуудай хүдэлмэрилэгшэд малшадай дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэри шангадхаха, тэдэнэй культурна эрилтые хангаха хэмжээ абаха уялгатай. Һүүлэй үедэ малажалай фермэнүүдтэ комсомолецууд болон залуушуул олоороо ошожо байна. Мүн республикын городуудай предприятинууд болон организацинуудһаа олон залуушуул болон комсомолецууд хүдөө гаража, малай фермэнүүдтэ хүдэлмэрилнэ. Колхозуудай партийна, комсомольско организацинууд эдэниие һайнаар түбхинүүлхэ, ажалай дүршэлтэй болгохо, эрилтэдэнь анхаралтайгаар хандаха ёһотой.

Бүхы малаа, абаһан түлнүүдээ бултыень бүрин бүтэнөөр ондо оруулхын түлөө хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд бултадаа тэмсэхэ уялгатай.

Индонезиин республикын Онсо ба Бүрин эрхэтэ посол г-н Субандрио нүхэр Н. С. Хрущевтой уулзаба

Индонезиин республикаһаа СССР-тэ байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ посол г-н Субандрио нүхэр Н. С. Хрущевтой мартын 22-то уулзаба.

(ТАСС).

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Советскэ Союзай Маршал Л. А. Говоровой дурасхаалые мүнхэлхэ тухай

СССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтоохонь:

1. Советскэ Союзай Маршал **Л. А. Говоровто** Москва городто памятник бодхоожа, тэрээнэй дурасхаалые мүнхэлхэ.

2. Советскэ Союзай Маршал **Л. А. Говоровой** нэрые—Советскэ Армиин артиллерийскэ радиотехническэ академидэ олгохо.

3. Иимэ газарнуудта мемориальна доскануудые хадаха:

Советскэ Союзай Маршал **Л. А. Говоровой** сэрэгэй эрдэм олоһон М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ Сэрэгэй академиин байшанда, К. Е. Ворошиловай нэрэмжэтэ Сэрэгэй дээдэ эрдэм олгохо академиин байшанда хадаха.

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Польшоһоо бусажа ерэбэ

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Волков түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Польско Арадай Республикын сеймын уряалаар Польша ошоһон аад, мартын 22-то Москва бусажа ерэбэ.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ХАЛУУН ХҮДЭЛМЭРИИН ҮЕ ОЙРТОЖО БАЙНА

Нүхэд колхознигууд! КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые бэелүүлэн, ороoһо тарая ехээр тарижа ургуулхын түлөө тэмсэе!

* * *

Хэлсээд хэгдэдэггүй хүдэлмэри тухай

Хабарай полевой хүдэлмэринүүд ойртожо байна. Гэбэшье, Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлени тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие ехээр удаарууллжа байнхай. Колхоз үнгэрэгшэ намар ороoһото культурануудай 1144 центнер үрэһэ амбаартаа хаагаад, «түсэбэй ёһоор үрэһэ хүрэнгэеэ бэлэдхээбди» гэжэ һанаагаа амаршаһан байгаа. Теэд, хааһан үрэһэниинь сэбэрлэгдээгүй, муухай зандаа. Үрэһэ хүрэнгэеэ сэбэрлэжэ, тарилгын кондицида хүргэхэ тушаа колхозой правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Вылков хэмжээ абанагүй. Мартын 10-най мэдээгээр эндэ оройдоо 250 центнер үрэһэн сэбэрлэгдээ гэжэ тоологдоно. Үлдэгшэ үрэһэеэ түргэн сэбэрлэжэ, хабарай тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтахын түлөө эндэхид оролдоногүй. Харин элдэб юрын хүдэлмэреэр һамаараад, МТС-һээ ерэхэ үрэһэ сэбэрлэдэг «ОС—1» гэжэ машиные хүлеэжэ байна.

Тарянанай полинууд болон хартаабха, овощиин участогууд дээрэ агротехническэ ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдаһан аад, дүүргэгдээгүй. Үнгэрэгшэ үбэлдөө тарянай полинууд дээрэ оройдоо 180-яад тонно наг шэбхэ гаргагдаад, хартаабхын ба овощиин участогууд дээрэ нэгэшье тонно зөөгдөөгүй. Сталинай нэрэмжэтэ колхоз аймагай центртэ дүтэхэн Шапеньково, Елшино, Кокуй, Молоково гэжэ тосхонуудта уһа голоор элбэг хартаабхын болон овощиин һайн участогуудтай юм. Хэрбээ эндэхид овощь ехээр тарижа ургуулаа хадаа аймагай центрын ажалшадай хэрэглэмжые хангаха, тиигэжэ олзо доход ехээр оруулха байгаа. Теэд, тэдэнэр энэ арга боломжоёо хэрэглэхые оролдодоггүй, жэл бүри олон хэмжээ-ябуулгануудые зохёохоһоо бэшэ, өөдтэй юумэ хэдэггүй байна. Энэ жэлдэ овощиин рассадануудые горшоогхонууд соо ургуулхаар хараалһан аад, мүнөө болотор нэгэшье горшоогхон хэгдээгүй байһаар. Мүн парнигуудта нэгэшье шарга наг шэбхэ гаргагдаагүй, мүнөө тэндэ ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй.

Хүдөө ажахын культурануудай баян ургаса абахын түлөө Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлениин муугаар тэмсэжэ байһые үшөө ямар баримта гэршэлнэб гэхэдэ, тус колхоз уһалууриин канавануудые заһабарилгада хэрэглэгдэхэ хэдэн арбаад кубометр барилгын материал бэлэдхэхэ, шэрэхэ байһан аад, мүнөө дулаан боложо, саһанай хайлатар нэгэшье кубометр модо барилгын газарта асараадүй байһаар.

Ниитынгээ малажалые шэмэтэ тэжээлээр хүсэд дүүрэн хангахын түлөө эндэхид мүнөө хабартаа 45 гектарта кукуруза тарихаар хараалһан байна. Теэд, мүнөө дээрээ хооһон хубхай хөөрэлдөөнһөө бэшэ, бэлэдхэлэй ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй. «Кукуруза тариха участогаа олообди» гээд колхозой хүтэлбэрилэгшэд һанаагаа амаранхай. Тэрэ участок дээрэнь агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд үнгэргэгдэнэгүй.

Хабарай тарилгын эхилтэр тоотой үдэрнүүд үлэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ тарилгада бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэриие дүүргэхын түлөө колхозой правлени ба партийна эхин организаци эрид шууд хэмжээнүүдые абаха, һанаа амархан һуудаг тариаан ажалай бригадануудай бригадирнууд нүхэд Шаликов, Михайлов гэгшэдтэ шанга эрилтэ хэхэ ёһотой.

О. Раднаев, манай корреспондент.

Республикын МТС-үүдтэ трактор заһабарилгын ябаса тухай 1955 оной мартын 20-ной мэдээн

МТС-үүд	Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр
Иволгын	102,1
Бичурын	101,0
Курбын	100,0
Хэжэнгын	100,0
Кабанскын	100,0
Суулгын	100,0
Е-Кударын	100,0
Үшөөтэйн	100,0
Эгэтын	100,0
Темлюйскэ	100,0
Жиримскэ	100,0
Сүхын	100,0
Кяхтын	100,0
Үдын	100,0
Закаменай	100,0
Түнхэнэй	98,2
Саянтын	96,3
Е-Куналейн	95,9
Сэлэнгын	94,3
Тарбагатайн	94,0
Селендумын	93,3
Цагаан- Усанай	92,5
Ново-Брянска	92,3
Б-Куналейн	92,2
Хонхолойн	89,6
Баргажанай	88,7
Гашейн	88,6
Сосновско	87,9
Итанцын	87,5
О-Ключевскойн	84,5
Погранична	84,0
Кырензэй	83,8
Хориин	83,3
Бургалтайн	83,0
Ториин	78,0
Куйтунска	76,6
Хамнигадайн	74,4
Чесанын	29,0

Кукуруза тарилгые бэлэдхэл һайнтайгаар угтахын түлөө

Шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө жэл бүри дүүргэдэггүй дээрэһээ Закаменай аймагай колхозууд малһаа ашаг шэмэ тон багаар абадаг байгаа. Олонхи колхозууд үнеэн бүриһөө арайхан гэжэ жэлдээ 300—350 литр һү һаадаг һэн. «Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай» партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолтой танилсаһанай һүүлдэ колхознигууд болон механизаторнууд саашадаа кукуруза ехээр таридаг болохо гэжэ шиидээ. Тиин энэ жэлдэ аймагай колхозуудта хамта 1000 гектар дээрэ кукуруза таригдахань. Тарилга ехээр хэдэг зарим колхозууд, жэшээлхэдэ, Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ ба бусад энэ жэлдэ тус бүридөө 200 гектарта кукуруза тарихаар хараална. Мүнөө аймагай колхозууд, Закаменай МТС кукуруза тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие захаланхай. «Победа» колхоздо кукуруза ургуулха 8 хүнһөө бүридэһэн комсомольско-залуушуулай тусхай звено бии болгогдоод, поли дээрэ саһа тогтоожо, наг шэбхэ гаргажа байна. Мүн иимэ звено «Коммунизм» колхоздо бии болгогдоо. Тэрэшэлэн Закаменай аймагай МТС-тэ кукуруза тариха тусхай бригада байгуулагдаа. Тэрэ бригадада гол түлэб комбайнернууд Очиров, Нимаев, Гомбоев, Викулин болон бусад оролсоно. Тэдэнэр кукуруза яажа тариха, ургажа байха үедэнь харууһа хэхэ заабаринуудтай танилсаха юм. Гадна, һаяар эндэ тариаан ажалай бригадын бригадирнуудай 3 үдэрэй семинар үнгэргэгдэхэ байна.

МТС-эй механизаторнууд кукуруза тарилгада хэрэглэгдэхэ механизмуудаа заһабарилжа, тааруулан зохёожо захалаа. Энэ хүдэлмэри главна инженер-механик нүхэр Акуловай, участково механигуудай хүтэлбэри доро хэгдэнэ. Ороoһо таридаг нэгэ сеялкэ кукуруза тарихаар тааруулагдаа. Мүн тэрэшэлэн тарилга хэхынгээ урда тээ полидо маркировко хэхэ «КУТС-2,8» гэжэ культиваторнууд заһабарилагдажа, тааруулагдажа байнхай.

Энэ жэлдэ кукуруза ехээр тарижа, баян ургаса ургуулаад, малаа шэмэтэ тэжээлээр хүсэд хангахын тулада колхознигууд болон механизаторнууд бүхы хүсэ, оролдолгоёо гаргажа байна.

Д. Аюшеев.

Горшоогхонууд хэгдэнэ

Кяхтын аймагай Ульяновай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ 185 гектарта кукуруза тарихань. Тэрэнэй ехэнхи талмай дээрэһээ кукурузын ороoһо абтахаар хараалагдана. Энээнэй тулада мүнөө кукурузын рассадануудые ургуулха 25 мянган горшоогхонууд хэгдээ. Энэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. Кукуруза тариха газар шэлэн олдоо. Мүнөө тэрээн дээрэ агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд үнгэргэгдэжэ байна. Хамта 1000 гаран ашаа наг шэбхэ эндэ гаргагдаа.

С. Климов.

Хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаад лэ, хэгдэһэн юумэн үгы

Ургаса ехээр үгэдэг ороoһото культура болохо кукуруза хадаа нэгэ доро хоёр ондоо үүргэ дүүргэнэ— ороoһо тариянай резервые ехэдхэнэ, мүн кукурузын набша эшээр һайн шанартай силос дарагдана гэжэ «Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоол соо хэлэгдэнэ. Тиимэһээ энэ культурые ороной бүхы нютагуудта үргэнөөр тариха шухала гэжэ партиин ЦК-гэй Пленум заана.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые ажал хэрэг дээрэ бэелүүлхын тулада Мухаршэбэрэй аймагай колхозууд хэдэн жэлэй хүдэлмэриин хэмжээ-ябуулгануудые хараалаа. 1955 ондо аймагай колхозууд МТС-эй механизмуудай хүсөөр 4000 үлүүтэй гектар газар дээрэ кукурузын тарилга хэхэ гэжэ хараална. Тэрэ тоодо, аймагай томохон колхозууд—Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», «Победа», «Коммунизм», Сталинай нэрэмжэтэ ба бусад тус бүридөө 250-һаа 500 гектар хүрэтэр талмайда энэ жэлдэ кукуруза тариха юм. Мүн аймагай олохон колхозууд энэ культурые 140-һөө 200 гектарта хүрэтэр тариха байна.

Ургаса ехээр үгэдэг энэ культурые ехээр тариха тухай хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад орхихо бэшэ, харин энэ культурын тарилгада эрхимээр бэлэдхэхэ зэргэтэй байһаниинь мэдээжэ. Кукурузые һайнаар ургуулхын тула тэрэнэй агротехникые, ургаха онсо илгаануудыень мэдэхэ шухала.

Гадна, квадратно-гнездовой аргаар тарилгада трактористнууд болон колхознигуудые эртээнһээ бэлэдхэхэ, юрын сеялкэнүүдые тааруулан зохёохо, силосно башнинууд болон траншейнүүдээ бариха материалнуудые бэлэдхэхэ, кукуруза тарилгын полинууд дээрэ наг шэбхэ зөөхэ, саһа ехээр тогтоохо мэтын хүдэлмэринүүд мүнөөнһөө ябуулагдаха зэргэтэй байгаа. Гэбэшье, Мухаршэбэрэй аймагай зарим колхозуудта кукуруза тариха хэмжээ-ябуулганууд зохёогдоод, тэрэниие бодотоор бэелүүлхэ тушаа юушье хэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, «Улаан Шулуутай» колхоз байгша ондо 255 гектар дээрэ кукуруза тариха түсэбтэй юм. Теэд, мүнөө кукуруза тариха полинууд дээрэ энэ гэхэ хүдэлмэри хэгдэнэгүй, наг шэбхэ гаргагданагүй. Агроном нүхэр Яровая кукуруза тариха агротехникэдэ колхознигуудые һургаанагүй.

Аймагай зарим колхозууд нёдондо 10—15 гектарта кукуруза тариһан байгаа. Тэрэ тоодо, Булганинай, Молотовой, Кировэй, Калининай нэрэмжэтэ колхозууд оролсоно. Гэхэтэй хамта, эдэ колхозууд кукурузын ургажа байха үедэ харууһалга хээгүй дээрэһээ тон бага ургаса хуряагаа. Харин агротехникын заабариие наринаар сахяад, ургасыень һайнаар харууһалаад байгаа һаа, гектар газарһаа хэдэн зуун центнер ургаса хуряажа болохо һэн. Манай эндэ кукурузын һайнаар ургаха байһые нэгэ иимэ баримта харуулна. Үнгэрэгшэ жэлдэ Молотовой нэрэмжэтэ колхозой Алташа гэжэ газарта таригдаһан кукуруза 1,70 метр үндэр болотороо ургажа, зарим газартаа эдеэгээ гүбиһэн байна.

Гэбэшье, дээрэ дурсагдаһан колхозуудта кукурузын үндэр ургаса өөрөө ургаха шэнгеэр һанадаг хүнүүд олон. Тиимэһээ энэ культурын тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри гэжэ юушье хэгдэнэгүй. Булганинай нэрэмжэтэ колхозойхид 140 гектарта кукуруза тариха аад, мүнөө хүрэтэр тарилга хэхэ газараашье олоогүй байна. Мүн квадратно-гнездовой аргаар тарилга хэхэ заабаринуудтай танилсуулхын түлөө зоной дунда ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй. Энэ колхоздо хүдэлмэрилдэг Гашейн МТС-эй агроном нүхэр Чапаева 2—3 үдэр соо колхозой 5 жэлэй хүдэлмэриин хэмжээ-ябуулгануудые «хараалаа» болоод, 10 гаран хоногой үгы болошонхой. Тиихэдэ Гашейн МТС-эй ахалагша агроном нүхэр Шаманов кукуруза тарилгын шухала байһан тухай гоё гоёор хэлэдэг аад, тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдтэ эрилтэ багатайгаар хандана.

Мүн Суулгын МТС-эй харьяата колхозуудта энэ талаар өөдтэй юумэ хэгдэнэгүй. Гансашье МТС-үүдэй агрономууд болон механизаторнууд кукуруза тарилгада бэлэдхэхэ бэшэ, харин МТС-үүдтэ байдат зоотехническэ мэргэжэлтэд энэ хүдэлмэридэ сэхэ хабаадаха уялгатай. Теэд, тэдэнэр энээндэ огто хабаадалсанагүй. Хонхолойн, Гашейн ба Суулгын МТС-үүдэй колхоз бүридэ зоотехнигүүд бии. Теэд, тэдэнэр КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ хэрэгтэ бодотоор оролсоогүй байна. Малажалһаа ашаг шэмэ ехээр абалгада кукурузын ямар ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниие колхознигуудта зоотехнигүүд ойлгуулха зэргэтэй байгаа. МТС-үүдэй ахалагша зоотехнигүүд нүхэд Тугаринов, Юрченко, Бимбаев гэгшэдэй кукурузын удхашанар тухай колхознигуудта ойлгуулжа үгэхэ сагынь тулаа.

Баян ургаса хуряахын тулада колхоз бүхэндэ кукуруза ургуулха тусхай звенонуудые, бригадануудые бии болгохо, тэдэниие дары хүдэлмэрилүүлжэ эхилхэ хэрэгтэй. Аймаг дотор хэдэн звенонууд эмхидхэгдэбэшье, мүн лэ «ажалдаа халажа ороогүй» байһаар.

Кировэй, Хрущевой, Булганинай нэрэмжэтэ колхозуудай эхин парторганизацинуудай секретарьнууд Кононов, Бурцев, Дымбрылов гэгшэд кукуруза тарилгые үгөөрөө дэмжэхэһээ бэшэ, энэ шухала хүдэлмэридэ олониитые элсүүлхын түлөө оролдолго хүсэлэлөө гарганагүй. Эдэ колхозуудта кукуруза тарилгада бэлэдхэлэй талаар юушье хэгдээгүй.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхын тула кукуруза тарилгада тон ехэ анхаралаа хандуулжа, мухаршэбэрэйхид ниитынгээ малай ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхэ арга боломжонуудаа дүүрэн хэрэглэхэ ёһотой.

Б. Дымбрылов, манай корреспондент.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ МАРШАЛ Л. А. ГОВОРОВЫЕ ХҮДӨӨЛҮҮЛГЭ

Советскэ Союзай Маршал Леонид Александрович Говоровтой ажалшадай хахасахын тулада Союзуудай Байшангай үүдэнүүд мартын 22-ой үглөөгүүр дахин нээгдэбэ. Наһа барагшын бэеые һүни хайлуулаад, үнэһыень хэһэн бумба Колонно зал соо табигданхай байба.

Л. А. Говоровой бэеые хайлуулһан үнэһэтэй бумбын табигдаһан шэрээгэй хажуугаар хүн зон таһалгаряагүй олоороо үнгэрнэ. Полководецын портрет таримал сэсэгүүдээр хүреэлэн шэмэгдэнхэй. Эхэ орондоо, арадтаа үнэн сэхээр алба хэһэнэй түлөө Маршал Говоровой шагнагдаһан дайшалхы орденууд болон медальнууд атлаас торгон подушканууд дээрэ толорно.

Офицернүүд, генералнууд, маршалнууд хүндэлэлэй харуулда зогсоно. Хүндэлэлэй харуулда зогсоһон сэрэгэйхидые московско предприятинуудай хүдэлмэришэд наука болон искусствын ажал-ябуулагшад, партийна, профсоюзна болон комсомольско организацинуудай түлөөлэгшэд һэлгэнэ. Эхэ оронойнгоо патриот, Коммунистическэ партиин үнэн хүбүүн Маршал Говоров бултанда адли хүндэтэй.

Бэлиг ехэтэй полководецые һүүлшынхеэ хүндэлжэ, ажалшад болон сэрэгэйхид сэсэгүүдые асаржал, асаржал байна. Веногууд ехэ олон. Тэдэнэр урнын табигдаһан шэрээгэй хажуугаар, Колонно залай ханын захаар, фойе соошье табигдана. Лентэнүүд дээгүүр иигэжэ бэшэгдэнхэй: Советскэ Союзай Маршалнуудһаа, Далайн-Сэрэгэй Хүсэнүүдһээ, артиллеристнүүд-зенитчигүүдһээ, Сталинай нэрэмжэтэ автозаводһоо, Гүрэнэй нэгэдэхи подшипниково заводһоо, СССР-эй Харгы замай министерствоһээ. Московско областиин Рузска районой ажалшад венок табяа. Руза городые Маршал Говоровой сэрэгүүд фашистска булимтарагшадһаа 1942 ондо сүлөөлһэн юм.

Москвагайхидһаа гадна, Ленинградай түлөөлэгшэд, сэрэгшэд болон морягууд полководецтой хахасана. Герой-городой хүндэ блокадын үедэ Маршал Говоровой командовани доро байлдаһан хүнүүд, 1944 ондо энэ блокадые усадхалгада ба удаань дайсание Прибалтикада бута сохилгодо тэрэнэй хүтэлбэри доро хабаадагшад хахасахаяа ерэгшэдэй дунда олон.

Ажалшад таһалгаряагүй олоороо һубарина. Урнын хажуугаар гарахадаа тэдэнэр ябадалаа аалидуулна. Зал дотор Чайковскиин, Шопенэй, Григын уйдхарта хүгжэм зэдэлнэ.

15 час 05 минутада хүндэлэлэй һүүлшын харуулда СССР-эй Оборонын Министр, Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков, хүдөөлүүлгые эмхидхэхэ Правительственна комиссиин гэшүүд, КПСС-эй МК-гэй ба МГК-гэй секретарьнууд, Советскэ Союзай Маршалнууд А. М. Василевский, И. С. Конев, В. Д. Соколовский, Советскэ Союзай Флодой Адмирал Н. Г. Кузнецов, авиациин Главна маршал П. Ф. Жигарев, Советскэ Союзай Маршалнууд С. К. Тимошенко, С. М. Буденный, С. С. Бирюзов, И. Х. Баграмян, К. С. Москаленко, А. И. Еременко, В. И. Чуйков, артиллериин Маршал Н. И. Неделин гэгшэд зогсоно.

Хахасалгын һүүлшын минутанууд болобо. Маршалнууд бумбые дүмүүхэнээр абажа үргөөд, үүдэн тээшэ ябана. Л. А. Говоровой дайшалхы соратнигууд — генералнууд болон офицернүүд наһа барагшын маршалай одые, тэрэнэй дайшалхы орденууд болон медальнуудые атлаас торгон подушканууд дээрэ толотуулан бараад, түрүүлэн ябана. Веногуудые залһаа гаргана.

Хараар хяазалагдаһан тугтай хүндэлэлэй эскорт үйлсэдэ жагсана. Үхэр буугай лафет дээрэ бумба табигдана. Хүдөөлүүлэгшэд шаналал-гашуудалай маршын хүгжэм доро Улаан талмай тээшэ шэглэн ошоно.

Талмай дээрэ московско гарнизоной сэрэгүүд жагсанхай, столицын ажалшадай түлөөлэгшэд сугларанхай. Трибунанууд дээрэ сэрэгэй атташенүүд, хилын саанахи оронуудһаа Москвада байгаа хэдэн посольствонууд болон миссинүүдэй толгойлогшод зогсоно.

Хүдөөлүүлэгшэдэй харагдажа ерэхэдэ сэрэгшэд дайшалхы тугуудаа тонгойлгоно. Оркестрнүүдэй гунигтай аялга зэдэлнэ. Бумба лафет дээрэһээ абтажа Ленинэй, Сталинай Мавзолейн урда табсан дээрэ табигдаба.

Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, КПСС-эй ЦК-гэй секретарьнууд П. Н. Поспелов, М. А. Суслов гэгшэд Мавзолейн трибуна дээрэ зогсоно. Советскэ Союзай Маршалнууд, хүдөөлүүлгэ эмхидхэхэ Правительственна комиссиин гэшүүд трибунада гарана.

Правительственна комиссиин түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай Маршал В. Д. Соколовский Эхэ оронойнгоо, Коммунистическэ партиин үнэн хүбүүн, элитэ ехэ полководец, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай алдарта герой, Советскэ Союзай Маршал Л. А. Говоровой дурасхаалда зорюулагдаһан шаналал-гашуудалай митингые нээнэ.

СССР-эй Оборонын Министр, Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков КПСС-эй Центральна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй Оборонын министерствын зүгһөө үгэ хэлэнэ.

Удаань Москвагай болон областиин ажалшадай зүгһөө КПСС-эй МК-гэй секретарь И. В. Капитоновто үгэ хэлээ.

Ажалшадай депутадуудай Ленинградска городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо И. А. Гришманов Ленинград городой ажалшадай үмэнэһөө үгэ хэлэбэ.

Шаналал-гашуудалай митинг хаагдаба. Парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд Мавзолейн трибунаһаа буужа, Л. А. Говоровой бэеын үнэһэтэй бумбые аалиханаар үргөөд, маршалнууд болон генералнуудта үдэшэгдэн, Кремлёвско хана тээшэ ошоно. Шаналал-гашуудалай маршын абяан доро бумба ханада түнхигдэһэн нүхэндэ хэгдээд хаагдана. Артиллерийскэ салюдай нэрьеэн зэдэлнэ. Советскэ Союзай Гимн сууряатана.

Сэрэгүүд ябажа эхилнэ. Советскэ алдаршаһан генералнууд болон офицернүүд, сэрэгэй академинүүдэй һурагшад, курсантнууд, бүхы түрэлэй сэрэгүүдэй түлөөлэгшэд—солдадууд Улаан талмай дээгүүр жабхаланта маршаар ябажа үнгэрнэ. Элитэ ехэ полководец, Советскэ Союзай Герой, Маршал Говоровто сэрэгэй һүүлшын хүндэлэл хэгдэнэ. Тэрээн тухай дурасхаалые бүхы советскэ арад, тэрээнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд нангинаар хадагалжа ябахал. (ТАСС).

Нүхэр Г. К. Жуковай хэлэһэн үгэ

Нүхэдүүд!

Бидэнэр мүнөөдэр элитэ ехэ полководец, Советскэ Союзай Маршал ба Герой Леонид Александрович Говоровтой хахасажа байнабди. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, Советскэ Правительство ба Оборонын министерство Леонид Александрович Говоровой сагһаа урид наһа баража, советскэ арадта ба тэрээнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ хүндэ гээлтын тохёолдоһондо өөһэдынгөө гүнзэгы гашуудал мэдүүлнэ.

Советскэ Армиие байгуулгада ба хүгжөөлгэдэ өөрынгөө бүхы ами наһые зорюулһан, манай Эхэ ороной эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө байлдаанууд дундуур топ ехээр алдаршаһан, оюун бэлиг түгэлдэр, сэрэгэй элитэ ехэ ажал-ябуулагшад бидэнэрһээ хододоо холодон ошобо.

Өөрынгөө бүхы шадабарииe, дайшалхы баян арга дүршэлые, гүнзэгы, үргэн ехэ эрдэмые Леонид Александрович манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые байгуулха талаар үүсхэн зохёохы ажал-ябуулгадаа туйлай ехэ оролдосотойгоор хэрэглэдэг байгаа. Бидэнэр гайхамшагта хүниие, сэрэгэй бэлиг түгэлдэр начальнигые, хатуужалтай ба шалгагдамал коммунистые алдабабди.

Советскэ Армиин ехэ полководец Леонид Александрович Говоровой эмхидхэхы шадабаринь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ онсо хүсэтэйгөөр элирэн гараһан байна. Немецко-фашистска сэрэгүүдые советскэ зэбсэгэй бута сохиһон гайхамшагта илалтануудаар түгэсэһэн, хамгаалалгын ба добтололгын хэдэ хэдэн ехэ байлдаанууд тэрээнэй нэрэтэй холбоотой.

1941 оной хүшэр хүндэ үдэрнүүд бидэндэ бултандамнай һанагдана. Тэрэ үедэ түрүүшынгээ амжалтануудта һогтуурхаһан дайсан манай Эхэ ороной зүрхэн—Москва тээшэ, Ленинград ба Киев тээшэ дугташажа ябаа.

Сэрэгэй гайхамшагта бэлэдхэлтэй, һонор хурса ухаатай ба эрэлхэг ехэ зоригтой Леонид Александрович Говоров сэрэгэй элитэ ехэ начальник байһанаа дайнай түрүүшын үдэрһөө эхилэн харуулаа.

Москва шадар болоһон тулалдаанай үедэ гол добтолгоёо хэжэ байһан немецко-фашистска сэрэгүүдтэй байлдаһан армиие Леонид Александрович Говоров командовалаа һэн. Энэ хүндэ байлдаанда нүхэр Говоровой командовалһан армиин сэрэгүүд манай Эхэ ороной столицые дабагдашагүй хатуу зоригтойгоор хамгаалаад, удаань бүхы фронтоороо харюу добтолго хэжэ, фашистска булимтарагшадта шанга сохилто хэһэн байна.

Манай алдарта город Ленинградые — герой городые баатарлигаар хамгаалгада Леонид Александровичын байгуулһан габьяае советскэ хүнүүд хэзээшье мартахагүй.

Леонид Александровичын хүтэлбэрилһэн ленинградска фронтын сэрэгүүд дайсание Ленинградай ойрохоно зогсоогоод, удаань Волховско фронтын сэрэгүүдтэй хамтадаа добтолжо, Ленинградай блокадые нэбтэ сохёо һэн.

Прибалтикада немецко-фашистска сэрэгүүдые бута сохёод, Эстонско ба Латвийска советскэ социалистическэ республиканууды дайсанһаа сүлөөлһэн ябадал Маршал Говоровой нэрэтэй холбоотой.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай илалта түгэлдэрөөр дүүрэһэнэй һүүлээр Леонид Александрович Говоров Оборонын министерстводэ хэдэ хэдэн харюусалгатай тушаалнуудые даажа байха зуураа, даалгагдаһан хэрэгээ бэелүүлгэдэ өөрынгөө бүхы хүсые зорюулһан байна.

Тэрэ хадаа өөрынгөө дайшалхы баян арга дүршэлые, эмхидхэхы шадабарияа Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые, манай социалистическэ Эхэ ороной хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулаа.

Коммунизмын хэрэгтэ хизааргүй үнэн сэхэ байха сурталаар партяар хүмүүжүүлэгдэһэн нүхэр Говоров наһанайнгаа һүүлшын минута хүрэтэр өөрынгөө арадта, өөрынгөө агуу ехэ Эхэ орондо үнэн сэхээр алба хээ.

Манай арад Леонид Александровичые Советскэ Армиин гайхамшагта полководецуудай нэгэниинь байхаһаа гадна, гүрэнэй ажал-ябуулагша гэжэ һайн мэдэдэг, тэрээндэ дурладаг байгаа. Тэрэ хадаа ССР Союзай Верховно Соведэй депутадаар гурба дахин һунгагдаһан байна.

Советскэ правительство манай социалистическэ гүрэнэй үмэнэ нүхэр Говоровой байгуулһан элитэ ехэ габьяануудые үндэрөөр сэгнэжэ, тэрээндэ Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгоһон, олон орденууд болон медальнуудаар, тэрэ тоодо «Победа» орденоор шагнаһан байна.

Леонид Александрович Говоровой ажабайдал хатуужалтай, эрэлхэг зоригтой ба Коммунистическэ партида хизааргүй дуратай хүнэй жэшээ мүн болоно, тэрэ хадаа тус партиин үнэн хүбүүниинь байһан юм.

Өөрынгөө наһанай һүүлшын минутануудай үедэ Леонид Александрович манай арадай аша туһада, манай гүрэнэй аша туһада Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хэйэн бүхы юумэнэйнь түлөө тэрээндэ баясхалан хүргэһэн сэдьхэл хүдэлгэмэ үгэнүүдээр манай партиин Центральна Комитедтэ хандаһан байна.

Советскэ арад ба тэрээнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд элитэ ехэ полководец, манай агуу ехэ Эхэ ороной дүлэтэ патриот Леонид Александрович Говоров тухай гэрэлтэ дурасхаалые хэтэ мүнхэдөө хадагалхал.

Манай хүндэтэ хани ба дайшалхы нүхэр, хахасая даа!

Нүхэр И. В. Капитоновой хэлэһэн үгэ

Нүхэдүүд!

Москвагай ба Московско областиин ажалшад мүнөөдэр бүхы советскэ арадтай хамта партиин Центральна комитедэй гэшүүнэй кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Оборонын министрын орлогшо, Советскэ Союзай Маршал Леонид Александрович Говоровые гүнзэгы ехэ гашуудалтайгаар һүүлшынь замда үдэшэжэ байна.

Коммунистическэ партиин, манай социалистическэ Эхэ ороной үнэн хүбүүн, элитэ ехэ полководецуудай нэгэн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай алдарта герой бидэнэрһээ холодон ошобо.

Нүхэр Говоров ушар ёһо мэдэхэ болоһон сагһаа хойшо өөрынгөө бүхы наһые Советскэ Союзай хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ, Советскэ Армиие байгуулгада, манай Эхэ ороной дайсадтай хэгдэһэн шэн зоригто тэмсэлдэ зорюулаа.

Партиин хайшаншье эльгээгээһаа Леонид Александрович тэрээндэ даалгагдаһан хэрэгые бүхы оролдосоёо гарган бэелүүлдэг, Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын даалгабаринуудые бодотоор бэелүүлхын түлөө шэн зоригто тэмсэлдэ советскэ хүнүүдые өөрынгөө жэшээгээр зоригжуулдаг байгаа.

Немецко-фашистска булимтарагшадта эсэргүүсэн советскэ арадай хэһэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ Маршал Говоровой сэрэгэй-эмхидхэлэй оюун бэлиг онсо хүсэтэйгөөр элирһэн байна.

Тэрээнэй хүтэлбэрилһэн сэрэгүүд дайшалхы алдарта замаар ябажа гараад, манай Эхэ ороной сэрэгэй түүхэдэ олон гайхамшагта хуудаһануудые оруулаа.

Москвагай түлөө болоһон агуу ехэ тулалдаанда немецко-фашистска булимтарагшадые бута сохиһон армиие, Ленинградые хамгаалгын фронтые ба Герой-городой блокадые усадхаһан сэрэгүүдые Маршал Говоровой гайхамшагтайгаар командовалһыень советскэ хүнүүд элеэр һанана. Тэрэ хадаа ородой сэрэгэй искусствын эрхим заншалнуудые шудалһан, сэрэгэй бэлиг түгэлдэр хүтэлбэрилэгшэ байһанаа харуулаа. Тэрэ хадаа советскэ арадай бүгэдэнийтын хүндэлэлдэ хүртэһэн тон элитэ, тэрээндэ дуралагдадаг полководецуудай нэгэниинь байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай һүүлээр Леонид Александрович Говоров манай арадай амгалан ажалые батаар сахижа байгаа советскэ гүрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые саашадань бэхижүүлхэ ба һайжаруулха хэрэгтэ өөрынгөө бүхы хүсые, эрдэм мэргэжэлые, орьёлмо эршэ зоригые зорюулһан байна.

Москвагай ба Московско областиин ажалшад Эхэ оронойнгоо үмэнэ нүхэр Говоровой байгуулһан габьяануудые һайса мэдэнэ, үндэрөөр сэгнэнэ, тэрээнэй сагһаа урид нүгшэһэндэнь гүнзэгыгөөр гашуудана.

Леонид Александрович Говоровой наһанай олон жэлнүүд Москватай холбоотой байгаа. Тэрэ хадаа эндэ Фрунзын нэрэмжэтэ академиие, Ворошиловай нэрэмжэтэ сэрэгэй дээдэ академиие дүүргэһэн юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай эхилээд, Москва тээшэ дайсанай үлэлзэжэ байхада Маршал Говоров столицые хамгаалгада сэхэ хабаадаа. Тэрээнэй командовалһан сэрэгүүд Можайскые, Рузае болон Московско областиин бусад городууд ба һуурин газарнуудые дайсанһаа сүлөөлөө, тиин немецко-фашистска булимтарагшадые Москва шадарһаа эхилжэ бута сохиһон түүхэдэ алдарта хуудаһа оруулаа.

Леонид Александрович Говоров сэрэгэй үрэ ехэтэ ажал-ябуулга эрхилхэтээ хамта, ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулдаг, Московско партийна организациин ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададсадаг байгаа. Тэрэ хадаа столицын партийна болон советскэ организацинуудтай нягта холбоотой, москвагайхидта ехээр хүндэлэгдэдэг, тэдээндэ этигэгдэдэг байгаа. Москвагай ажалшад тэрээниие, ажалшадай депутадуудай Московско городской Соведэй депутадаар гурба дахин һунгаһан юм.

Маршал Говоров тон үнэн сэхэ, ажалда дуратай, даруу зантай хүн байгаа гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Леонид Александрович хүнүүдтэ, тэдээнэй хэрэглэмжэнүүд болон эрилтэнүүдтэ тон ехэ анхаралтайгаар хандадаг байгаа. Тэрэ хадаа коммунизмын агуу ехэ хэрэгтэ үнэн сэхээр алба хэлгын эрхим жэшээ бүхы хүдэлмэреэрээ харуулдаг һэн.

Москвагай ба Московско областиин ажалшад бүхы советскэ хүнүүд мэтэ Коммунистическэ партиин үнэн сэхэ хүбүүн, манай Эхэ ороной дүлэтэ патриот Леонид Александрович Говоровой эрэлхэг түхэл шарайе сэдьхэлдээ хэтэ мүнхэдөө хадагалхал.

Нүхэр И. А. Гришмановэй хэлэһэн үгэ

Нүхэдүүд!

Бидэнэр мүнөөдэр элитэ ехэ полководецуудай, Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые байгуулагшадай нэгэн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай алдарта герой, Советскэ Союзай Маршал Говоров Леонид Александровичтай гүнзэгы гашуудалтайгаар хахасажа байнабди.

Ленинград городой ба Ленинградска областиин хүдэлмэришэд, колхознигууд болон интеллигенци Леонид Александрович Говоровой наһа бараһанда бүхы советскэ арадтаяа хамта өөһэдынгөө гүнзэгы гашуудалые мэдүүлнэ.

Маршал Говоровой нэрые бүхы ленинградайхид һайса мэдэнэ, тэрээндэ дурлана. Блокадын хүшэр хүндэ һаранүүдтэ, дайнай бэрхэшээлтэй үедэ Советскэ Союзай Коммунистическэ парти ба Советскэ Правительство ленинградска фронтын сэрэгүүдые хүтэлбэрилхыень тэрээндэ даалгаа һэн, тиин тэдэ сэрэгүүд партизанuудтай болон городой ажалшадтай хамта, бүхы ороной эдэбхитэй дэмжэлгэтэйгээр, немецко-фашистска булимтарагшадһаа Ленинградые баатарлигаар хамгаалаа.

Ленинградай блокадые хаха сохижо, герой городые дайсанай зэрлиг буудалгаһаа сүлөөлэлгэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ Ленинградска фронтын сэрэгүүдэй туйлаһан алдарта илалтанууд Леонид Александрович Говоровой нэрэтэй нягта холбоотой.

Олон жэлнүүд үнгэрхэ, тиигээд Ленинград городой ажалшад, мүн бүхы советскэ арад Эхэ оронойнгоо алдарта хүбүүдэй нэгэн, полководец ба Советскэ Союзай Герой Леонид Александрович Говоровой нэрые хододоо туйлай ехээр хүндэлэн нэрлэхэл, советскэ гүрэнэй үмэнэ хэһэн ехэ габьяаень хэзээдэшье мартахагүйл.

Леонид Александрович наһанайнгаа ажаябадалые советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ, Советскэ Армиин хүгжэлтэдэ ба ургалтада зорюулаа. Өөрынгөө арадта үнэн сэхээр алба хэхэһээ, арадаа, советскэ Эхэ ороноо хамгаалхаһаа үлүү нангин юумэ тэрээндэ байгаагүй.

Леонид Александрович Говоров арадтаа хододоо гүнзэгыгөөр хүндэлэгдэдэг, тэрээндэ этигэгдэдэг байһан юм. 1946 ондо Ленинградай ажалшад Маршал Говоровые Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Верховно Соведтэ өөһэдынгөө депутат болгон, ажалшадай депутадуудай Ленинградска Соведэй гэшүүн болгон һунгаа һэн.

Ленинградай партийна организаци, Ленинградай ба областиин ажалшад Советскэ Союзай Маршал Говоровой полководческо оюун бэлигые ба патриотизмые үндэрөөр сэгнэнэ. Тэрээнэй гэрэлтэ түхэл шарайе өөһэдынгөө сэдьхэлдэ хододоо хадагалхал.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай элитэ ехэ Герой, Советскэ Союзай Маршал Леонид Александрович Говоровто мүнхэ алдар!

Астрахань. Волгын адагта мүльһэгүй болоходо «Рейдтанкер» гэжэ пароходс[illegible] навигацияа эхилбэ. 1954 оной навигацида орходоо энэ жэлдэ 16 проц[illegible] тээр ехэ нефть зөөгдэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Харитон Лаптев» гэжэ теплоход-нефтевоз «Артем» г[illegible] баржые шэрэжэ ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

Шулуутайн леспромхоз юундэ гээгдэнэб?

Шулуутайн леспромхоз модоор баян, тэрэниие бэлэдхэхэ, шэрэхэдэ яһала һайн газарта байдаг юм. Леспромхоз шэнэ техникэ болон түхеэрэлгэнүүдые жэлһээ жэлдэ элбэгээр абана. Хэдэн олон трактор, автомашина болон түхеэрэлгэнүүд дүй дүршэлтэй, шадамар механизаторнуудта даалгагданхай. Кадрова хүдэлмэришэд олон. Тиимэһээ леспромхоз модо бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ бүхы арга боломжотой. Урда жэлнүүдтэ шулуутайнхид модо бэлэдхэлгээр яһала һайн амжалта туйлажа, һураг суудa гарагша бэлэй. Мүн үнгэрһэн жэлдэшье муу бэшээр ажаллаа. Тэдэнэр хэдэн арбаад мянган кубометр модо түсэбһөө гадуур бэлэдхэжэ, арадай ажахыда эльгээгээ.

Туйлаһан тэрэ амжалтаяа леспромхозойхид шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө арьбадхажа байха гэжэ найдагдаа бэлэй. Теэд энэ найдалга дэмы байшоо. Леспромхоз 1955 оной эхинһээ хойшо гээгдэжэ захалаа. Модо бэлэдхэхэ һара бүринь түсэб дүүргэгдэнгүй үлэдэг болоо. Мүнөө леспромхоз гүнзэгы гээгдэлдэ оронхой. Мартын 15-най мэдээгээр леспромхоз модо бэлэдхэхэ кварталиа түсэбэйнгөө арай гэжэ хахадынь дүүргэһэн байна. Март һарын түрүүшын хахадай туршада леспромхоз бүришье муугаар ажаллаба. Үдэр бүри 2 мянга гаран кубометр модо бэлэдхээд, доодо складта асарха түсэбтэй аад, миин лэ 1300—1400 кубометр шэрэнэ. Тиимэһээ үдэр бүри 6—7 зуун кубометр модон дутуу үгтэнэ.

Түрүү ябаһан леспромхоз юундэ иимэ ехэ гээгдэлдэ ороо гээшэб гэжэ леспромхозой директор нүхэр Тугутов, главна инженер нүхэр Арсеневһээ асуухада «модо отолдог газарнууд доодо складһаа холо, тэрэниие таллуулха, шэрэхэдэ бэрхэтэй байна» гэһэн шалтаг урдаа барина. Теэд модо бэлэдхэжэ байһан газарнуудаарнь ябажа үзэхэдэ тиимэ бэшэ.

Леспромхозой гээгдэлэй гол шалтагаан хадаа үбэлэй үедэ нэгэ жэгдээр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхын тулада бэлэдхэлэй хүдэлмэри саг соогоо хэгдээгүй байшоо. Модо отолхо газарнуудаа намар, дулаан байхада бэлэдхээд, таллуулгын ба шэрэлгын харгынуудые һайнаар гаргаа һаа, мүнөө иимэ бэрхэшээлтэй ушархагүй байгаа. Леспромхозой зарим хүтэлбэрилэгшэд намар үбэлэй үеын хүдэлмэридэ бэлэдхэлгые тоохогүй ябадал гарана. Модо бэлэдхэлэй хүдэлмэриин бүхэли жэл соо хэгдэдэг болоһон хойно бэлэдхэлэй тиимэ тусхай хүдэлмэри хэһэнэй хэрэггүй гэһэн тон буруу һанамжа эндэ бии болонхой.

Бүхэли комплекс, бэлэдхэлэй олон ондоо хүдэлмэриие саг соонь зүбөөр хэбэл үбэлэй сагта модо бэлэдхэлгэ ба шэрэлгые амжалтатайгаар эмхидхэжэ болохо байһаниие түрүү предприятинуудай дүй дүршэл харуулна.

Шухалын шухала энэ асуудалые леспромхозой хүтэлбэрилэгшэдэй тоогоогүйһөө боложо, мүнөө модошодой ажалда элдэб дутуу дундануд ушарна. Леспромхозой партийна организаци (секретаринь нүхэр Дейнеко) энэ дутагдалые саг соонь обёоронгүй гараа.

Шэнэ арга ба хуушан заншал

Поперечной Ключ гэжэ мастерска участок доодо складһаа арба гаран модоной газарта байдаг юм. Эндэ модо бэлэдхэлгэ мартын эхин багаар захалһан байна. Үбэлэй сагта шамдуу түргэнөөр бии болгогдоһон энэ участогта ажалай эмхидхэлгэ, механизмуудые ашаглалга илангаяа муу. Эндэ модошодой орожо дулаасаха, эдеэлхэ дулаан байра үгы. Харин бишыхан будка асаргадаһан мүртөө тэрэнь үүдэгүй, задагай зайдан.

Участогай хүдэлмэри цикличностиин графигаар эмхидхэгдэһэндэ тоологдоно. Теэд бодото дээрээ эндэ цикличностиин графигай түһөө түхэлшье үгы. Цикличностиин графигай дүримэй ёһоор эндэ 2—2 тра[illegible]тортай комплексно 2 бригада, нэ[illegible] «ПЭС — 12-200» электростан[illegible] хүдэлхэ зэргэтэй юм. Үнөө х[illegible] трактор резервдэ хододоо бэлэн ба[illegible]ха ёһотой. Теэд цикличностиин гр[illegible]фигай дүрим эндэ бүдүүлигээр [illegible] дэрдэнэ. Мартын 18-да эндэ оройд[illegible] 2 трактор хүдэлжэ байба. Нүгөө[illegible] хоёр трактор эбдэрхэй, будкын [illegible] жууда задалаатай хэбтэнэ.

—Үглөөгүүр трактораа халаа[illegible] хүдэлгөөд, ябажа эхилхэлээрнь [illegible]лансирынь эбдэршоо, заһабарилга[illegible] байһан нүгөөдэ тракторай баланс[illegible] абажа табяабди, — гэжэ участо[illegible] мастер Б. Калинин хөөрэнэ.

Эбдэрһэн механизмуудые тэрэ д[illegible]ронь заһабарилха арга эндэ бай[illegible]гүй. Запасной частьнууд дутамаг, [illegible] һабарилгын мастерской аяар 10 [illegible]ран километртэ, Старая Брянь гэ[illegible] пунктда байдаг. Тэндэ ошожо, хэр[illegible]тэй деталь нэхэжэ, гаражһаа абат[illegible] үдэр барагдадаг.

Леспромхоздо мүнөө болотор [illegible] һабарилгын нүүдэл мастерской [illegible]хидхэгдээгүй. Хэрэгтэй зэр зэм[illegible]гээр хангагдаһан иимэ мастерско[illegible]той һаа ой соо эбдэрһэн тракто[illegible] машинануудые тэрэ доронь заһаб[illegible]рилха арга байна бшуу.

Мастер Калининай участок граф[illegible]гай ёһоор март һарада 26 цикл х[illegible] нормотой юм. Теэд хахад һарын д[illegible]гүүдые харахада, энэ нормо х[illegible] дүүргэгдэнэгүй. Леспромхозой гл[illegible]на инженер нүхэр К. Арсенев уча[illegible]тогуудай ажалые шэнэ аргаар [illegible]хидхэжэ, саашадаа нэгэ жэгд[illegible] ажаллаха арга нүхэсэл байгуул[illegible]гүй. Хүдэлмэришэд үглөөгүүр 10 [illegible]ран километрын газарһаа автома[illegible]наар ерэжэ, трактор ба электроста[illegible]циин хүдэлжэ эхилтэр миин һ[illegible]баатай болоно. Ажалай үдэр [illegible] ехэнхидээ үглөөнэй 10—11 час[illegible] эхилнэ. Энээнһээ боложо участо[illegible] хүдэлмэришэд болон механизму[illegible] бүтээсэ тон бага. Жэшээнь, мар[illegible] 17-ной үдэр участогай 20 гаран [illegible] 3 трактор оройдоо 80 кубометр м[illegible] бэлэдхээ.

Эгээл иимэ дутуу дундануд л[illegible]промхозой бусад мастерска уча[illegible]гуудта үзэгдэнэ. Леспромхозой [illegible] мастерска участогуудай 7-ниинь ц[illegible]личностиин графигта оруулагда[illegible]да тоологдоно. Теэд шэнэ арга а[illegible]даа нэбтэрүүлһэн нэрэ зүүгээд, х[illegible]шан нобшо заншалаа табяагүй б[illegible]хада ямар аша үрэ гаралтайб?

Хүдэлмэришэдтэ анхара[illegible] хандуулха хэрэгтэй

Хүдэлмэришэдэй дунда хүмү[illegible]жүүлгын хүдэлмэриин тон һул[illegible] табигдаһан дээрэһээ ажалай жу[illegible] эбдэхэ, архидаха, ажаллаа гар[illegible]гүй ушар али олон үзэгдэнэ.

Старая Брянь гэжэ пунктын [illegible]чальник нүхэр Газизов хүдэлмэ[illegible]шэдтээ эбгүйгөөр ажаллана, хүд[illegible]мэришэдые хүмүүжүүлхын, ойлг[illegible]хын, шадаагүй юумыень заажа [illegible]хын орондо тэдэниие занадаг, [illegible]раадаг, ажалһаатнай гаргахаб г[illegible] занадаг заншалтай. Крановщик Г[illegible]житовтай болоһон ушар энээнд[illegible]гэ гэршэ боложо үгэхэ байна.

Леспромхозой хүдэлмэришэ[illegible] профкомой түрүүлэгшэ нүхэр Бе[illegible]вестных суглаан бүхэн дээрэ [illegible] һайнаар үгэ хэлээд лэ, бодото х[illegible] дээрээ «хүйтэршэдэг» зантай. Хү[illegible]мэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын [illegible]дэлмэри ябуулнагүй. Эгээ иим[illegible] леспромхозой олонхи хүдэлмэри[illegible] комитедэй түрүүлэгшые тани[illegible]шьегүй.

* * *

Леспромхозой партийна орган[illegible]циин дэргэдэ 90 гаран коммун[illegible]нууд тоологдоно. Энэ хадаа ех[illegible] хүсэн мүн. Коммунистнуудые шу[illegible]ла участогуудта хубаарилан таб[illegible] хүдэлмэришэдэй дунда бодото [illegible]циалистическэ мүрысөө эмхидх[illegible]гээгдэлһээ уланшьегүй гараха ба[illegible]ниинь лабтай. Леспромхозой ком[illegible]нистнууд энэ зорилгые бэелүүл[illegible] коллективэй бүхы хүсэ шадалые [illegible] сүүлэн ударидаха зэргэтэй.

Б. Шатонов

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ

Барилгын хүдэлмэриие эрид һайжаруулха

КПСС-эй Улан-Удын городской ...тэдэй хоёрдохи Пленум һаяхан ...ожо, «Городоо болбосон түхэл... болгохо ба барилгын талаар ...55 оной түсэбые дүүргэхэ тушаа ...рдской партийна организациин ...рганууд» гэһэн асуудал зүбшэн ...лэбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй ...ркомой секретарь нүхэр **Магунов** ...лэл хэбэ.

...най Коммунистическэ парти, ...етскэ правительство хадаа ажал...ай ажаhуудалые һайжаруулха ...тэ саг үргэлжын анхарал орол...о гаргана. Табадахи табанжэлэй ...жэл соо 80 миллиард түхэ...ажахуудай гэр барилгада гү...гаргашалһан байна. Мүн 1955 ...барилгын хүдэлмэри бүри ехээр ...ээр хараалагдана.

...най республикын столица — ...-Удэ городой барилгада жэл ...мүнгэн зөөри ехээр һомологдоһон ...1954 ондо городой барилгада 85 ...ион түхэриг һомологдоһон гэхэ ...ан 1953 онтой сасуулжа үзэхэдэ ...процентээр ехэ болоһон байна. ... энэ хараалагдаһан мүнгэнэй ...оо 68 миллион түхэригынь ...агдаһан байна.

...ородой барилгын 14 организаци...ай оройдоо хоёрынь (ПВЗ-гэй ...тина барилгын управлени ба ...ойскэ заводой барилгын учас...) түсэбөөр һомологдоһон мүнгэн ...рые хэрэглэһэн байна. Бусад ...барилгын организацинууд үй...өринигөө түсэбые дүүргээгүй, ...лгын үные химдаруулжа ша...гүй байха юм. Инмэ байдалай ...тагаан юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, ...хи барилгын участогуудта үй...өрнин түсэб муугаар табигда..., тэдэнэй зүгһөө барилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандаха ябадал гарадаг. Мүн зарим нэгэн участогуудта мастер болон прорабууд бүхэли һара соогоо түсэбгүйгөөр ажалладаг байгаа. Энээнһээ боложо барилгын участогуудта барилгын материалнууд ба хэрэгсэлнүүд дутадаг, хүдэлмэришэдөө ажалаар хүсэд хангахагүй ябадал үзэгдэдэг байна. Эдэ бүгэдэ хадаа хүдэлмэришэдэй ажалай журам һуладхадаг, тэдэнэй хүсые дүүрэн хэрэглэхэдэ һаад үзүүлдэг байна. Иимэ баримтанууд, «Забайкаллестранстрой» (эрхилэгшэнь нүхэр Суханов), «Бурмонголгострой», (эрхилэгшэнь нүхэр Чаадаев), мяха-консервын комбинадай капитальна барилгын управлени (начальнигынь нүхэр Шульгин) болон бусад трестнүүдтэ үзэгдэнэ. Хоёрдохёор, барилга дээрэ машинын хүсэн гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй, мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэхэ талаар зөөтэй юумэ хэгдэнэгүй гэшэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ барилгын организацинууд оройдоо 50 хүниие һургажа гаргаһан байна. Гурбадахяар, барилгашадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. «Забайкаллестранстрой», «Бурмонголгострой», ПВЗ-гэй барилгын-монтажна поездын болон бусад трестнүүдэй партийна эхин организацинууд энээн тушаа һаналаа багаар табина. Барилгын участогуудай болон трестын партийна организацинуудта КПСС-эй горком, райком үшөөл бага туһаламжа үзүүлнэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

КПСС-эй Пригороднэ райкомой секретарь нүхэр **Апенин** үгэ хэлэхэ зуураа, район доторхи барилгын хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые элирхэйлбэ. Район дотор республиканска больница, мяха-консервын комбинадта — поликлиникэ, холодильник, тэжээл буйлуулдаг заводой болон бусад ехэ барилганууд бодхогдожо байнхай. Теэд, партиин райком, партиина организацинууд эдэ барилгануудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэ һаналаа багаар табина. Энээнһээ боложо барилгын участогуудта дутуу дунданууд олоор үзэгдэнэ, ашаглалгада үгтэхэ ёһотой гэрнүүд удааруулагдана. Тэрэшэлэн барилгын материалаар барилгануудые таһалгаряагүй хангаха асуудалда зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө ёһотой анхарал оролдолго гаргагданагүй, гэжэ нүхэр **Апенин** хэлэбэ.

—Барилгын материалнуудые бэлэдхэдэг предприятинууд шэнэ аргануудые ажалдаа хэрэглэнэгүй, — гэжэ ПВЗ-гэй барилгын монтажна поездын главна инженер нүхэр **Шмарголин** мэдүүлбэ.

—Республикын барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэри үшөөл хангалтагүй байһаар, —гэжэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи барилгын материалнуудай управлениин начальник нүхэр **Сурков** мэдүүлжэ зуураа, тэдэнэй үргые дээшэлүүлхэ ба барилгын участогуудые хэрэгтэй материалнуудаар таһалгаряагүйгөөр хангаха хэрэгтэ партийна, советскэ организацинууд тусхай хэмжээ абаха ёһотой, — гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Хамтадаа пленумдэ 13 хүн үгэ хэлээ.

Тус пленум дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Климов** хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн байна.

Хэлсэгдэһэн асуудалаар тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан тогтоол пленум баталан абаба.

Латвийска ССР-эй колхозууд энэ жэлдэ 100 мянган гектарта кукуруза тарихаар хараална. Рижскэ үрэһэ сэбэрлэлгын фабрика Молдавска ССР-һээ абтаһан кукурузын үрэһэ сэбэрлэжэ, хатаажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарһаа), лабораторине даагша М. Смирнова, агроном А. Марченко гэгшэд кукурузын хатаагдаһан үрэһые шалгажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Колхозой шэнэ барилганууд

★ Мухаршэбэрэй аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхозой барилгашад хониной хоёр ехэ типовой байрануудые барижа байна. Һаяар эндэ клуб, магазин ба малай байранууд баригдажа захалхань.

Барилгада хэрэглэгдэхэ модоёо мүнөө колхоз Гашейн МТС-эй туһаламжаар зөөжэ захалаа.

★ Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ малай байрануудые шулуугаар барижа захалхань. 500 толгой үхэрэй, 200 толгой хониной багтаамжатай байранууд баригдаха юм. Барилгада хэрэглэгдэхэ шулуун сүм бэлэдхэгдэнхэй. Мүн 25 хүнһөө бүридхэгдэһэн барилгын бригада эмхидхэгдээд, комсомолец нүхэр Мархадаевай хүтэлбэри доро хүдэлмэрилжэ байна.

Эдэ барилгануудһаа гадна колхоз малшадай байха 17 гэр барихаар хараалanхай.

★ Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхоз малай ба байрын барилгануудые олоор бариха гэжэ шиидээд, барилгын модо бэлдэжэ байна. Һаяхан колхоз пилорама абажа тодхоо.

Машинист С. Полищук

Манатай хүйтэн үглөөгүүр байгаа һэн. Үдэрэй халаанда ажаллаха хэдэн зуугаад модошодые һуулгаһан поезд тайга соогуур гараһан түмэр харгыгаар түргэн ябажа байба. Поездын машинист С. Полищук урагшаа хёрхоор шэртэжэ ябаа. Гэнтэ урдань, зуугаад метр тухай газарта бүдүүн гэгшын модон түмэр харгы хүндэлэн унанхай хэбтэбэ.

Һэрэмжэтэй машинист паровозойнгоо реверсые тэрэ дороо гэдэргэнь угзараад, поездоо аварида оруулангүй зогсоожорхибо. Тиин хэдэн зуугаад хүдэлмэришэдэй ами наһые абараа.

Шулуутайн леспромхозой дирекци болон партийна организаци һэрэмжэтэй машинист Полищугта авари зайлуулһанайнь түлөө баясхалан хүргэбэ.

Ш. Будаев.

Сабшалангайнгаа газар һайжаруулха

Хоридо мелиоративна хүдэлмэриие үргэн далайсатайгаар ябуулхын түлөө

Колхозуудай ниитын малай тоо толгойе олошоруулхын, тэрээнһээ ашаг шэмэ ехээр абадаг болохын тулада тэжээлэй база бэхижүүлхэ шухала байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Тэрэниие туйлахын тулада сабшалангай газар һайжаруулхада, үргэдхэхэдэ шухала удхашанартай байна.

Сабшалангай газар һайжаруулха, үргэдхэхэ талаар манай МТС бага бэшэ хүдэлмэри хэнэ. Хориин МТС-эй харьяата колхозуудай малажалаа хүгжөөлгэдэпь, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлгэдэнь тэжээлэй дутамаг байһан ушар ехэ һаад тойбо болоно. Эндэхи колхозуудай мал гол түлэб үбһэ солоомоор хангагдадаг байна. МТС-эй харьяата колхозууд уһалагдадаггүй сабшалангай газар дээрэһээ гектар бүриин 2—4 центнерһээ дээшэ бэшэ ургаса хуряадаг байгаа һэн. Ган жэлнүүдтэ бүришье бага ургаса абтадаг бэлэй. Тиимэһээ артелиин ниитын мал үбэлжэлгын үедэ бүдүүн тэжээлээр 25—40 процент хангагдадаг байгаа. Гэбэшье, уһалагдадаг газар тон бага.

Энээние хараадаа абажа, манай МТС уһалууриин газар үргэдхэхын, намаг хатаахын, сабшалангай болон уһалууриин газар һайжаруулхын тулада мелиоративна ехэхэн хүдэлмэри хэнэ.

1953—1954 онуудай туршада МТС-эй машинно-мелиоративна отряд колхозуудай 750 гектар сабшалан уһалха хуушан канавануудые заһабарилаа. Мүн шэнэ һубагууд татагдажа, 940 гектар сабшалан уһалууриин болгогдонхой. 600 гектар талмайн намаг хатаагдаһан, 119 гектар газар модо бургааһанһаа сэбэрлэгдэһэн, 48 гектар талмайн болдог отологдон жэгдэлэгдэһэн байна.

Энээниие Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой жэшээ дээрэ харуулхада болоно. Машинно-мелиоративна отряд тус колхозой уһалагдадаг сабшалангые 600 гектараар ехэ болгоо. Мүн 300 гектар намаг хатааһан байна. Энэ хүдэлмэриин ашаар колхоз нёдондо 350 гектар талмайн га бүриһөө 8—10 центнер, 40 гектар талмайн га бүриһөө 20 центнер үбһэ хуряаһан байха юм.

Гадна, энэ колхоздо 86 гектар талмай дээрэхи модоной орбон, түгсүүл малтагдажа хаягдаһан, 15 га талмай дээрэ ургаһан һөөг бургааһан арилгагдаһан, 46 гектар газарай болдог жэгдэлэгдэһэн байна. Эдэ бүхы хүдэлмэринүүд хадаа 1954 ондо урда жэлэйхиһээ 1477 центнер үлүү ехэ үбһэ хуряаха арга Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо олгоһон байна.

1954 ондо энэ колхозой уһалууриин газар 1232 гектар хүргэгдөө. Эдэ сабшалангуудые уһалхын тула 47 километр утатай һубаг канава татагдаа. Дурсагдаһан хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ талаар Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз пилээд оролдолго, хүсэ, зөөриеэ гаргашалһан байгаа.

Энэ үбэл Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой луговодууд тошон халяажа, мүльһэ хүргэхэ талаар горьтойхон хүдэлмэри хэбэ. Түсэбэй ёһоор 250 мянган кубометр мүльһэ хүргэхэ байһан аад, 180 мянган кубометр хүргөө. Үнгэрэгшэ намартаа 546 гектар газар уһалаа.

Мелиоративна хүдэлмэриин талаар гансахан энэ колхоздо хэгдэһэн хүдэлмэри хадаа Хориин МТС-эй харьяата колхозуудтаа мелиоративна ехэхэн хүдэлмэриин хэжэ шадаха байһаниие харуулна.

Гэбэшье, энэ арга боломжо хэзээ бүхэндэ, хаа хаанагүй дүүрэнээр хэрэглэгдэжэ шадагданагүй. Эндэхи газар гандуу байдаг. Хэды тиимэ болобошье, эндэхи зарим колхозууд һайн уларилда найдаад, бороо хурын орохые хүлеэгээд һуудаг заншалтай.

Хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула бургааһа һөөг отолдог машина, бульдозер, һубаг татадаг машина болон сабшалангай-мелиоративна бусад машинануудаар машинно-мелиоративна отрядые дутамаггүйгөөр хангаха эрилтэ табина. Гэбэшье, эдэ хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ шухала хэрэгтэй машинанууд МТС-тэмнай үгы шахуу. Республикын Хүдөө ажахын министерство МТС-үүдые сабшалангай-мелиоративна машинануудаар, механизмуудаар, материалнуудаар хангаха тухай анхаралаа багаар табина. Энэ ажахые дүүргэлгэдэ хүдэлмэриин ехэ хүсэн, зөөри хэрэгтэй болохо байна. Тиимэһээ республикын Хүдөө ажахын министерство сабшалангай-мелиоративна хүдэлмэри хэхын тулада колхозуудта удаан болзоротой зээли үгэхэ хэрэгтэ туһалалсаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Сабшалангай-мелиоративна машинануудай дутамаг дээрэһээ олохон колхозууд сабшалангай, тарянай, бэлшээриин газарнуудые һайжаруулха түсэбөө жэл бүхэндэ таһалдуулна. Аймагай партийна, советскэ органууд, МТС-эй дирекци мелиоративна хүдэлмэриин түсэб дүүргэхэ тухай шанга эрилтэ табидаггүй, энэ хүдэлмэриин шухала удхашанартай байһые тоодоггүй, машинно-мелиоративна отрядай хүдэлмэри һайжаруулха тушаа хэмжээ абадаггүй байха юм.

Тэжээл бэлэдхэлэй саг үргэлжын бригада колхозуудта мүнөө хүрэтэр бии болгогдоогүй байһаар. Луговодуудые ондоо хүдэлмэридэ ябуулдаг заншал үшөө мүнөө хүрэтэр үргэлжэлһөөр.

Малажалай фермэнүүдые уһаар хангахын тула худаг олоор малтаха хэрэгтэй ха юм. Хориин МТС-эй харьяата колхозуудта 16 худаг малтагдахаар хараалагдаһан байгаа. Теэд тэдэнэй нэгэниинь гансахан Ашангын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо малтагданхай. «Мелиоводстройн» республиканска конторо энэ хүдэлмэриие аяар жэл хахад хэжэ дүүргээ. Энэ худаг малтуулхадаа колхоз 82 мянган түхэриг гаргашалаа.

Мүнөө «Красный партизан», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта геологическа управлени худагуудые малтажа байна. Теэд худагай уһа гаргаха механизмууд үгы. Республикын Хүдөө ажахын министерство иимэ техникын хэрэгтэй байһаниие һайса мэдэжэ байһан болобошье, асаруулха тухайда һанаагаа табинагүй.

Хориин машинно-тракторна станциин коллектив гол горхонуудай уһые дүүрэнээр хэрэглэн колхозуудай уһалагдадаг сабшалангай талмай үргэдхэн, ниитын адуу малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө тэмсэжэ байна.

Г. Жанаев, Хориин МТС-эй машинно-мелиоративна отрядай начальник.

Партиин тогтоолые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө

...УРУНТАЕВО. КПСС-эй Прибайкальска аймкомой III пленум һаяхан боложо үнгэрбэ. Тэндэ КПСС-ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудые зүбшэн хэлэбэ. Тус асуудалаар Итанцын МТС ...зонодохи КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр **Перевалов** элидхэл хэбэ.

—Үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай колхозууд хабарай тарилгые саг болгон соонь, агротехникын заабариин ...р үнгэргэһэнэйнгөө ашаар урда ...эйхидэ орходоо 1954 ондо таряанай ургаса—47 процентээр, хартаабха—57, овощной культурануудай ургаса—49 процентээр дээшэлһэн байна. Инмэһээ колхозуудай олзо доход дээшэлжэ, ажахынь ...эд бэхижэһэн байха юм. Мүн колхознигуудай ажалта үдэртэ ехэ ...эн, таряан хубаагдадаг болоо.

Гэбэшье, үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай колхозууд адуу малайнгаа толгойе олошоруулха талаар гүрэй түсэб дүүргээгүй, илангаяа ...тэ бодо мал үсхэбэрилгөөр хангалтагүй үрэ дүнтэй. Хэрбээ КПСС-ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй ...оолоор хараалагдаһанай ёһоор ...үриингээ 100 гектар газарта 10 ...этэй болохо һаа, аймагай колхозууд оройдоо 4 үнеэтэй юм. Һү һаалиин түсэбөө баһал дүүргээгүй.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ тушаа хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд ... элидхэлшэ хэлэбэ.

...рэнэй удаа үгэ хэлэһэн «Путь к коммунизму» колхозой зоотехник нүхэр **Брянский** партиин айкомой пленумээр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые аймагай бүхы колхозууд бэелүүлжэ шадаха гэжэ мэдүүлбэ. Жэшээнь, «Путь к коммунизму» колхоз нёдондо жэлдэ үнеэн бүриһөө 664 литр һү һааһан байгаа. Тиихэдэ мүнөө жэл 900 литр һүн һаагдахаар хараалагданхай. 1960 ондо 2900 литр хүрэтэр һү үнеэн бүриһөө һааха гү, али эдлүүриин газарай 100 гектар бүриһөө 241,5 центнер һүн абтаха юм. Эдэ хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудаа бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэбди,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

—Хүдөө ажахые саашаданъ хүгжөөхэ гэһэн парти, правительствын тогтоолые нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхын тула гэжэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой звеньевод нүхэр **Макарова** хэлэбэ,— бидэнэр 1955 ондо хартаабхын баян ургаса абахын түлөө социалистическэ уялга абаһан байнабди. Тарилгынгаа талмайн гектар бүриһөө дунда зэргээр 250 центнер хартаабха хуряажа абахабди. Абаһан уялгануудаа һайнаар дүүргэхын түлөө бидэнэр тарилгынгаа талмай дээрэ 50—80 сантиметр хүрэтэр саһа тогтоогоод байнабди. Мүн минеральна утэгжүүлгэ ехээр хэрэглэнэбди. Тиихэдэ звеногой гэшүүдэй хүсөөр поли дээрэ 300 тонно нютагай утэгжүүлгэ, үнэһэн, шубуунай аргал гэхэ мэтэ бэлэдхэгдээ.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр **Ильин** пленумэй хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые һайшааха зуураа, аймаг дотор партийно-политическэ хүдэлмэриин һулаар ябуулагдажа байһан тухай хэлээ.

Мүн тэндэ үгэ хэлэгшэд нүхэд **Иванов, Манжаханов, Попов, Бурлаков** болон бусад аймаг дотороо тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгые хайшан гэжэ һайнаар шиидхэхэ тухай дурадхалнуудые оруулба. Пленумдэ хабаадагшад партиин айкомой, аймагай Соведэй гүйсэдкомой зүгһөө колхозуудта, МТС-тэ багаар туһаламжа үзүүлэгдэнэ гэжэ шүүмжэлбэ.

Удаань, 1955—1960 онуудта хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан тогтоол пленум баталан абаа. Тэрэнэй ёһоор аймаг дотор бүхы дээрээ эбэртэ бодо малай тоо 1960 ондо 978 толгойгоор, үнеэдэй тоо 1091 толгойгоор олошорхо байна. Мүн гахай 1960 ондо 2979 толгой болохо, 1954 ондо 5870 шубуун байгаа һаа, 1960 ондо 13100 болгохо. Тэрэшэлэн аймагай колхозуудта галуу, нугаһа олоор үсхэбэрилхөөр хараалагдаба. Хэрбээ 1954 ондо эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 2393 үндэгэ абаһан байгаа һаа, 1960 ондо 24000 үндэгэ абахаар хараалагдаба. 1954 ондо 100 гектар бүридэ 41 центнер һүн абтаа һаа, 1960 ондо 207,2 центнер һү абтаха юм. Малай ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхын тула тэжээлэй базые үргэдхэхэ хэрэгтэй. Энээнэй тулада 1955 ондо 755 гектар кукуруза тариха ба 1960 ондо 1520 гектар кукуруза таридаг болохоор хараалба. Силоснэ башнинуудые олоор бариха юм.

Һургуулиин дэргэдэхи туршалгын участогуудай хүдэлмэриие һайжаруулха

...һургуулиингаа дэргэдэ туршалгын ...сток бии болгонгүй политехническэ һуралсал һайнаар эмхидхэхэ аргагүй. Илангаяа биологёор ...н юумэеэ һурагшад туршалгын ...аа участок дээрэ бодотоор ха..., һайнаар ойлгожо абадаг бай... Хэрбээ биологиин урогуудые ...адай, ургамалай бодото ажабайдалые үзэн харангүйгөөр тэдээн ...ямаршье холбоогүйгөөр үнгэргэ...болоо һаа, юунэй түлөө энэ предмедые үзэһэнөөшье һурагшад һай... ойлгохогүй байна. Гадна, туршалгын участок дээрэ һурагшад хүдэлмэрилхэдөө ажалай дүршэлтэй болдог. Тиимэһээ аймагуудай ара... гэгээрэлэй таһагуудай болон ...һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд ...шалгын участогуудта онсо анхарал хандуулха зэргэтэй. Хаана, ямар ...һургуулида ороoһото ба овощной ...культуранууда үрэһэ хүрэнгэ, жэмэс модонуудай эшэнүүд эртэнһээ ...бэлдэһэн байнаб, тэндэл туршалгын участогай хүдэлмэри һуралсалай ...программатай тааруулагдадаг, аша ...үрэтэй байдаг. Жэшээнь, Курумканай (даагшань Б. Нехуров), Байкало-Кударын (даагшань Шабагаева), Кяхтын (даагшань Попова), Кабанскын (даагшань Шашин) ...аймагуудай арадай гэгээрэлэй таһагууд үнгэрһэн жэлдэ хабарай тарилгын хүдэлмэриин эхилхэһээ бүри ...һургуулинуудаа үрэһэ хүрэнгэ ...ба бусад материалнуудаар дүүргэн хангаһан байгаа.

...аймагуудай гэгээрэлэй таһагууд хабарай тарилгын хүдэлмэриин урдатэ һургуулинуудай туршалгын участогуудай хабарай, зунай үедэ хүдэлмэрилхөөр хэр бэлэн байһаниие ябажа хараад, гэгээрэлэй таһагай Соведэй зүблөөн дээрэ тэрэнээ хэлсэдэг байна. **Гэгээрэлэй таһагууд** хүдэлмэреэ гансашье энээгээр дүүргэдэг бэшэ, харин туршалгын участогуудта анхаралаа табижа, ходо шалгажа байдаг юм. Намар һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхын урдахана, туршалгын участогуудай хүдэлмэриин дүнгүүдые гаргажа, һайнаар хүдэлмэрилһэн участогууд выставкэдэ хабаадалсахаар шэлэгдэдэг.

Аймагуудай гэгээрэлэй таһагуудай зүгһөө иимэ анхаралай табигдаһанай ашаар Курумканай, Баргажанай, Байкало-Кударын, Кабанскын, Кяхтын аймагуудай, Улан-Удын һургуулинуудай туршалгын участогуудһаа муу бэшэ ургаса хуряагдаа.

Курумканай аймагай һургуулинуудай һурагшад туршалгын участогта ургуулһан 70 гаран зүйлэй орооһото, овощной, үрэ жэмэстэ экспонадуудые выставкэдэ эльгээгээ.

Тус аймагай Галтайн долоон жэлэй һургуулиин биологиин багша нүхэр Г. Гармаева һурагшадтаяа хамта залаата шэниисэ, помидор, элдэб сортын капуста, хартаабха участогтаа ургуулһаң байна. Тиихэдэ, 5 квадратна метр талмайһаа 52 килограмм помидор (энээниие гектарта оруулжа бодоходо 1040 центнер болоно) хуряагаа.

Мүн Түнгэнэй долоон жэлэй һургуулинхид (Түнхэн) биологиин багша Е. Б. Базаровагай ударидалга доро 1,50 га газар элдүүрилжэ, жэмэстэ ургамалнуудые таряа. Тэдэнэр 16 килограмм шэгнүүртэй турнепс, 8 килограмм шэгнүүртэй капуста ургуулһан байна.

Кабанскын аймагай Брянска долоон жэлэй ба Кабанска дунда һургуулинуудай һурагшад өөһэдынгөө участогууд дээрэ һайн дүнгүүдые туйлаа. Брянска долоон жэлэй һургуулиин дэргэдэхи туршалгын участогай хартаабхын, капустын, үгэрсын, помидорой, турнепсын ургасань аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадагшадай ургуулһан ургасаһаа үлүү байшоо. Хэрбээ аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадагшадай га газарһаа 130 центнер хартаабха, 130 центнер капуста, 80 центнер үгэрсэ, 80 центнер помидор, 130 центнер турнепс хуряаһан байгаа һаань, һургуулиинхид га газарһаа 195 центнер хартаабха, 240 центнер капуста, 127 центнер үгэрсэ, 112 центнер помидор, 240 центнер турнепс хуряажа абаа.

Энэ һургуули тиихэдээ һурагшадта үндэр ургаса абаха бодото дүршэл ойлгуулха, биологиин хуули ёһонуудые шудалуулха талаар һуралсалай урда табигдаһан зорилгонуудые яһала амжалтатайгаар дүүргэнэ гээшэ. Тус һургуулиин гурбан һурагшад участогта һайнаар хүдэлжэ, үндэр ургаса абаһанайнгаа түлөө БМАССР-эй Гэгээрэлэй министрын приказаар грамотада хүртэһэн байна.

Байкало-Кударын аймагай Корсаковска долоон жэлэй, Кабанскын дунда һургуулинуудай юннадууд мүн лэ муу бэшэ дүнгүүдые туйлаа.

Брянска долоон жэлэй һургуулиин 7-дохи классай һурагша Валя Антонова квадратно-гнездовой аргаар хартаабха тариха туршалга хээд, үндэр ургаса туйлаха һайн арга олоһон байна. Хонхор бүхэн соо нэгэ нэгэ хартаабха хэжэ таряад, га газарһаа гэжэ бодоходо 213 центнер, хонхор бүхэн соо хоёр хоёр монсогорые тарихадаа гаһаа—300 центнер, хонхор соо 3 монсогорые хээд тарихадаа гаһаа—400 центнер хартаабха абаһан байна. Энэ һурагшын хэһэн туршалгын хүдэлмэри наукын түрүү агротехническэ аргануудые бодото ажал дээрэ хэрэглэлгын жэшээ болоно. Гадна, һурагшадай политехническэ һуралсалаараа бэелүүлхэ һуралсалай болон хүмүүжүүлгын зорилгонууд дүүргэгдэнэ гээшэ.

Республикын һургуулинууд манай эндэ урдань тиимэ ехээр таригдадаггүй байһан ургасануудые мүнөөдөө туршалгын участогуудтаа тарижа, ургуулжа байна. № 5 Кяхтын дунда һургуулиин һурагшад сорго гэжэ нэрэтэй, элһэ барисалдуулдаг, нэгэ үрэһөө 6 килограмм хүрэтэр ногоон эшэ үгэдэг ургамалые таряа юм. Хэрбээ хэдэхэн жэлэй саада тээ манай республика дотор кукурузын таригдадаггүй байгаа һаа, үнгэрөөшэ 1953—1954 онуудай һуралсалай жэлдэ городойшье, хүдөөгэйшье һургуулинууд энэ ургамалые силос хэхын түлөө тариһан байна.

Зарим һургуулинуудай багшанар политехническэ һуралсалдаа үшөө хайша хэрэг хандадаг зандаа. Иволгын аймагай Оронгын дунда һургуулиинхид үнгэрөөшэ һуралсалай жэлдэ туршалгынгаа участогһаа ямаршье ургаса хуряажа абаагүй, таригшаан болоһон юумэсэ малдаа гэшхүүлжэрхиһэн байна. Тус һургуулиин директор нүхэр Мантатов һуралсалай программаар хараалагдаһан бүхы культурануудые таряа һаа зорилго дүүрээ гээшэ гэжэ убайланшьегүй хөөрэжэ байдаг. Иимэ директор тэрэ тарилгаһаамнай ургаса абтаха ёһотой, ургасын абтахада һурагшад тарилгада хэрэглэһэн аргануудайнгаа зүб бурууе мэдэжэ, ойлгожо абаха ёһотой гэжэ ухаандаашье оруулдаггүй. Юуншье болог хамаагүй, газарта үрэһэ булаал хадаа «хэрэг дүүрээ» гэжэ нүхэр Мантатов тоолоно.

Зарим хүтэлбэрилэгшэд туршалгын участогые нэмэри олзо олохо газар гэжэ тоолоод, тэндэһээ ороһон ургасаараа участогаа зэр зэмсэгээр хангахын оронд хүлһэнэй хүдэлмэри хэһэн зонуудта хубаажархидаг байна. Жэшээлхэдэ, Загастайн дунда һургуулиин директор нүхэр Найданов туршалгын участогһаа абаһан ургасые наймаалжа олоһон мүнгэеэ һургуулиин мебель заһаһан хүнүүдтэ үгэжэрхиһэн байна. Олонхи һургуулинуудай туршалгын участогууд, эгээ иимэһээ, хүдөө ажахын зэр зэмсэгүүдээр хангагдаагүй байна. Һургуулинууд жэлһээ жэлдэ үрэһэ хүрэнгэ абаха гэжэ мүнгэн зөөри ехэ ехээр гаргана, өөһэдынгөө участогһаа үрэһэнэй фонд байгуулнагүй. Мүнөөхи Загастайн һургуули үрэһөө хадагалангүй, ургасаяа хуряажа абаад, багшанар болон шорой хамаашадтаа тараажа үгэжэрхёо.

Ургамалай шэнэ сортые тарижа туршаха гээшэ ургаса ехээр абадаг болохо хэрэгтэ ехэ удхашанартай. Хэрбээ нэгэ янзын сортые хэдэн жэл удаа удаагуур ургуулаа һаа, тэрэ сортын ашаг туһань һурагшадта харагдаха байна. Теэд үнэхөөрөөшье, али нэгэн сортын шанарые тодоруулхын түлөө иимэ научна хүдэлмэри хэгдэнэ ха юм. Үрэһэнэй дутаһан дээрэһээ һурагшаднай иимэ арга боломжоёо хаһагдана гээшэ.

Туршалгын участогуудые хабар-зунай хүдэлмэридэ бэлдэхэ халуун үе тулаба. Бүхы хүдэлмэриингөө түсэб саг соонь зохёохо, үрэһэ хүрэнгэ, зэр зэмсэг бэлдэхэ зорилго мүнөө табигдана. Энэ талаар биологиин багшанар «Багшада туһаламжа» гэжэ манай институдай хэблэн гаргаһан сборнигой 9-дэхи номер соохоо «БМАССР-эй һургуулинуудай эрхэ байдалда һуралсалай туршалгын участогууд дээрэ хүдэлмэри эрхилхэ ба урогуудые үнгэргэхэ тухай» Н. Г. Краснопевцевэй ба М. С. Юшинагай статья соохоо үнэтэй заабаринуудые олохо байха.

Орооһо таряа үйлэдбэрилгэ схэдхэхэ гээшэ малажалые саашадань хүгжөөхэ шухала нүхэсэл мүн гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоол дотор онсо заагдана. Энэ асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ кукуруза тарилга айхабтар ехэ удхашанартай байна. Эгээл тиимэһээ һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон багшанар һургуули шадарай участогуудта энэ жэлдэ тус культурые тарижа ургуулха ябадалда ёһото анхарал табиха зэргэтэй.

С. ХАМАГАНОВ, багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлгын институдай биологиин кабинедые даагша.

„Хүсэ баримталха“ гэдэг американска политикын бурууталга тухай

Сэлэнгын аймагай Калининай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артеллиин колхозник Лубсанима Доржиевич Базаровай асуудалда харюу болгон, энэ статьяе «Правда» газетэһээ хуряангыгаар оршуулжа үгтэбэ.

«Хүсэ баримталха» политика гэжэ нэрэшэһэн американска политикые США-гэй гүрэнэй ажал-ябуулагшад, хэблэл ба буржуазна пропагандистска аппарат али бүхы аргаар магтан, хэдэн жэлэй турша соо номножо үргэлжэлһөөр. Энэ политикань хүн түрэлтэндэ аюул ушаруулдаг хамаг усалнуудһаа аршалан абарха арга мүн гэжэ харуулагдадаг, тиигээд бусад бүхы гүрэнүүдтэй харилсахадаа США-гэй баримталдаг гол зүйл болоһон байна. Холбоото Штадуудай дотоодын бүхы байдал тус политикын мэдэлдэ оруулагданхай.

Гадаадын политикын талаар США-гэй гүрэнэй суртал бодол болоһон, «хүсэ баримталха» политика гэдэгынь ямар удхатайб? Тэрээнии үүдхэгшэд энэ политикаяа ямар зорилготой холбоноб?

Тобшоор хэлэбэл, «хүсэ баримталха» политика гэдэгынь дэлхэйн шэнэ дай бэлэдхэлгэдэ, дэлхэй дээрэ американска эээмдэлгэ тогтоолгодо США-гэй гадаадын ба дотоодын политикые хандуулха зорилготой. Тэрээнһээ али бүхы хуурмаг баг нэмэргыень абажа хаябал, ондоо ямаршье удхатай байха арганьгүй. Энэнь — хүсөөр бололгын, эээрхэг түримхэй политика мүн. «Хүсэ баримталха» политика гэдэгынь: экономическа талаараа — уласхоорондын худалдаа наймаанда элдэб һаад тойбо татаха, сэрэгэй-политическэ талаараа — яаралтайгаар зэбсэглэхэ, ондоо оронуудай газар дээрэ сэрэгэй базануудые байгуулха, сэрэгэй-политическэ үгэсөө эмхидхэхэ зорилго табина.

Уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ хоёр тад ондоо арга бии байна. Тэдэнэй нэгэниинь — хашаха баадхаха хамаг аргануудые хэрэглэдэг хүсэрхэлгын, зонхилолгын ба заналгын арга метод болоно. Энэ арга методые һүүлэй жэлнүүдтэ Америкын Холбоото Штадууд баримталжа байнхай. Нүгөөдэ арга методынь — ехэшье, багашье бүхы гүрэнүүдэй тэгшэ эрхэтэй байлгын ба хуулита интересүүдэй гол ёһые мэдэрхэ ябадал үндэһэ болгодог хани харилсаанай арга метод болоно. США-гэй засаг баригша бүлэгүүд энэ арга методые өөрынгөө политикаар буруушааха гэжэ оролдоно.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэн дары американска нүлөө ехэтэй политическэ ажал-ябуулагшад дэлхэйе эээмдэн зонхилхо гэһэн США-гэй һанаашалгые найруулан сэхэ мэдүүлээ бэлэй. Тиин шиидхэгдээгүй асуудалнуудые эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдал хангалгын аша туһада шиидхэхэ бэшэ, харин бусад гүрэнүүдые һуларуулан США-гэй зонхилолго тогтоохо гэһэн хорото, империалистическэ зорилгодоо али бүхы оршон байдалые ашаглаха гэжэ тэдэнэй оролдог байһаниинь харагдаа.

Жэшээнь, Холбоото Штадуудай президент байһан, «холые харадаггүйгөөрөө» ехээр суурхаһан Трумэн иигэжэ мэдүүлээ һэн: «Хамагые шадагша бурханай бидэндэ үршөөһэн хүтэлбэрилхы үүргые одоол даажа абаабди». Мүн тэрэ Трумэн США-гэй онсо үүргэ гэдэгые харуулха зуураа: «Чингисхан, Цезарь Август, Наполеон Банопарт, Людовик XIV гү, али ондоо ямаршье ехэударидагша өөрынгөө харюусалгые Холбоото Штадуудай президентын даадаг харюусалгатай сасуулжашье шадахагүй» гэжэ мэдүүлһэн байгаа. Даллесшье «Дайн гү, али эб найрамдал» гэһэн ном соогоо мүн тиимэшүү удхатай һанамжа хэлээ һэн.

Энэ мэтын ондоо мэдүүлгэнүүд соошье баһал тиимэ зүйлнүүд олон байдаг.

Гэхэ зуура, дэлхэйе мэдээрхэн ударидадаг болохо гэжэ оролдодог этэгээдүүдтэ хуби заяагаа даалгахые арадуудай хүсэхэгүй, харин өөһэдынгөө замаар ябаһамнай дээртэхэ гээд шухалада бодохо байгаа һаань, яалтай гээшэб? «Хүсэ баримталха политика» гэдэгынь арадуудай тиимэ эрхые арсадаг байна бшуу. Американска империалистнууд хүсэ хэрэглэхэ зэргээр бүхы дэлхэйе мэдэлдээ оруулха, капиталистическэ системэһээ хахасан мултарһан оронууд дотор капитализм тэхэрюулэн бодхоохо, колони болгогдоһон ба дулдыданги оронуудтахи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дараха, бусад гүрэнүүдэй бэеэ дааһан ба тусгаар байдалые хаһаха, американска миллионернүүдтэ ба миллиардернүүдтэ ашагтай туһатай ёһо гуримуудые ондоо гүрэнүүдтэ хүсөөр баадхаха хүсэлэнтэй.

Теэд хүсэ хэрэглэлгые үндэһэ болгодог политика хэр шэнэ гээшэб? Дэлхэйе эээмдэн зонхилхо гэжэ эрмэлзэдэг мүнөөнэй американска хархисууд тус политикые анхан «зохёогоогүй». Хэрбээ һүүлэй 25 жэлые абаад үзэбэл, Европын бүхы арадууд тушаа хүсэрхэлгын политика баримталха гэжэ тусхай соносхоһон германска фашистнууд тиимэ политика үүдхэһэн байна. «Хүсэтэй талань зүб болохо юм» гэдэг хараа бодолые германска фашизм баримталдаг, тиигээд өөрынгөө дура хүсэл, хуули ёһонууд ба заншалнуудые бүхы дэлхэйдэ баагаар абхуулха гэжэ һанаашалдаг байгаа.

Германска фашизмда ямараар тэдэ бүгэдын дүүрэһэниинь һайн мэдэгдэнэ.

«Хүсэ баримталха» гэдэг американска политика ямар үрэ үгөөб, туршалгаяа тэсэжэ шадаа гү?

Тус политика ямар үрэ үгэхэ **ёһотойб** гэжэ тон дуратайгаар хэлэдэг аад, харин США-е ба англо-американска блогой оронуудые ямар хойшолонгуудта **хүргэһэн** тухайдань хэлэхэ болоходоо, тэрэнэй үүдхэлшэд абяа аниргүй боложо, үргэ хэлээе хатадаг байна.

Гэхэ зуура, һүүлэй жэлнүүдтэ болоһон уласхоорондын событинуудые үнэн зүбөөр шэнжэлхэдэ, бусад гүрэнүүд тушаа, түбхын түрүүн Советскэ Союз, Хитадай Арадай Республика, арадай демократиин бүхы оронууд тушаа США-гэй ба Англиин хархис бүлэгүүдэй үсэд нэтэрүүгээр баримталдаг политикые эмхидхэлшэдэй бүдүүлиг эндүүрилдэ ороһые тон эли тодоор гэршэлэн харуулһан тобшололнууд зайлашагүй гаража ерэнэ.

Хүсэ баримталгын политика уласхоорондын харилсаануудта түгшүүрил ушаруулха уг шалтагаан болодогые, яаралтайгаар зэбсэглэхэ сэрэгэй бюджедүүдэй улам нэмэхэ ябадал тохёолдуулаад, арад олониитын хүзүүн дээрэ хүндэ хүшэр даралта болон буудагые, дэлхэйн шэнэ дайнай үүдхэгдэхэ аюул бүри ехэ болгодогые тоонгүй байхын аргагүйнь элитэ. Эдэ бүгэдэнь арадуудта тон ехэ хоро хүргэдэг, гэбэшье, яаралтайгаар зэбсэглэлгэһээ угаа ехэ олзо барыш гаргажа абадаг американска миллионернүүдые, миллиардернүүдые баяжуулдаг байна.

Зүгөөр, үүдхэгшэдэйнгөө багсааһан үрэ дүнгүүдтэ энэ политика политическэшье, экономическэшье, сэрэгэйшье талаар хүргөө гэхын аргагүй. Харин, «хүсэ баримталха» политика гэдэгэй бурууталга тон эли болоод, тэрээнии магтан номногшодой зариманиинь бага багаар ойлгожо эхилээ.

Баримта жэшээнүүдые хараад үзэе.

«Хүсэ баримталха» американска политика Хитад орон тушаа угаа үсэд нэтэрүүгээр ябуулагдадаг байгаа, ябуулагдажа байнхай.

Гоминдановска Хитадта США-гэй зүгһөө нэгэ үе политическэ ба сэрэгэй ехэ туһаламжа үгтэдэг байһые булта һананабди. Хитадые колониин шанартай, дулдыданги орон зангаарнь байлгаха гэжэ Америкын Холбоото Штадууд али болохоор оролдоһон юм. Багашаг сагай турша соо Америкын Холбоото Штадууд Чан Кай-шин 166 дивизиие буу зэбсэгээр хангаһан, 1720 самолёдтой сэрэгэй авиаци бии болгоходонь туһалһан, гоминдановска сэрэгүүдтэ туһалхын тула өөрынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдһээ 113 мянган хүниие татажа эльгээһэн байгаа.

Гоминдановска Хитадай бүхы гол һудалнуудынь США-гэй гарта байһан юм.

Теэд юун болооб? США-гэй зүгһөө сэрэгэй ехэ туһаламжа абабашье, чанкайшин банда далайн саанахи уряалгүй советнигүүдтэеэ хамта Хитад оронһоо намнагдаа һэн. Политикамнай буруутан уналгада хүргөө, американска налог түлэгшэдтэ 6 миллиард шахуу долларой хохидол ушаруулаа гэжэ США-дашье мэдэрхэ баатай болоо бэлэй.

Үнэн юумэ үнэнөөрөө.

Теэд тэрэ политикань США-гэй империалистическэ бүлэгүүдтэ хүсэд һургаал болоогүй, тиимэ бүтэмжэгүй ба үрэгүй политикаһаа арсаха бодол түрүүлээгүй. Харин американска империалистнууд урдынхидаал адляар, шунаһан хаарташан шэнгеэр, мүнөөшье Хитадай Арадай Республика тушаа эээрхэг түримхэй хараа бодол баримталжа үргэлжэлһөөр. Тайвань аралай оршондо Холбоото Штадуудай гаргажа байгаа эээрхэг түримхэй аашанууд, Хитадай Арадай Республикада эсэргүү сэрэгэй заналтануудые хэдэгынь империалистическэ эээрхэг түримхэй ябуулгануудай түүхэдэхи тон гутамшаг баримтанууд болоно.

Колониальна шахуу орон байхадань империалистическэ гүрэнүүдһээ тон ехэ мэдэлтэй ба өөрынгөө гүрэнэй территориин нэгэдэл хангаха хабагүй орон байхадань Хитад тушаа хүсэрхэлгын политика баримталаад буруу һүрэһэн аад, Америкын Холбоото Штадууд харин мүнөө, национальна культура ба экономикынгоо хүсэн түгэсөөр хүгжэлгын замда орожо, агууехэ нэгэдэмэл гүрэн болоһон Хитад орон тушаа тиимэ политика ябуулхадаа амжалта туйлахабди гээд яажа һананаб? Энэнь тон дэмы найдамжа даа!

Хитадай Арадай Республика тушаа мүнөө США-гэй баримталдаг политикын бүри ехээр буруутаха, Азиин ба бүхы дэлхэйн арадуудай үмэнэ үшөө ехээр буруутаха байһандань һэжэглэжэ болохо аал.

Германска асуудалые абаад үзэе.

Гитлеровскэ Германида эсэргүү коалицида ороһон гүрэнүүд Германиин нэгэдэмэл, бэеэ дааһан, эб найрамдалда дуратай ба демократическа гүрэн боложо хүгжэхэ ябадал хангалгые өөһэдынгөө гол шухала зорилгодо тоолохобди гэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ, тэрэнэй дүүрэһэн дары зүбшөөрһэниинь элитэ. Тиимэ зорилгоор, агууехэ дүрбэн гүрэн тусхай түсэбүүдые тодорхойлон зохёогоод, германска милитаризмые үндэһөөрнь усадхаха ба демократическа реформонуудые хэхэ гэжэ хараалһан байгаа.

Гэбэшье, зарим гүрэнүүдэй тиимэ зорилго бэелүүлхэ хүсэлэнгүй байһаниинь дайнай дүүрэһэн дары эли боложо эхилээ һэн. Англиин ба Франциин правительствонуудай дэмжэлгэдэ түшэглэдэг США-гэй монополистическэ бүлэгүүдэй политикань тад ондоо зорилготой — өөһэдынгөө ёһо гуримые бүхы Германида хүсөөр абхуулха, Германиие американска монополинуудай мэдэлдэ оруулха, германска асуудал шиидхэлгэдэ өөрынгөө американска «шиидхэбэриие» баадхаха зорилготой байгаа. «Хүсэ баримталха» политикые үндэһэ болгодог американска стратегүүд Германиин баруун хубида сэрэгэй байдалтай шанга гүрэн эмхидхэхэ, тэрэнэй зүүн хубиие хүреэлэн хашаха, экономическа гасаланда оруулха, политическэ элдэб янзын хорлолго хардалга хэжэ, Германиин зүүн хубииешье Холбоото Штадуудай зонхилолго доро Европодо бүридүүлэгдэхэ сэрэгэй бүлэглэлдэ оруулха бодомжотой байгаа. Американска стратегүүд баруунгерманска үһөөрхэгшэдтэ, милитаристнуудта түшэглэн, бүхы Германиие эээрхэг түримхэй түсэбүүдээ бэелүүлхэ зэбсэг, Европодо шэнэ дай хэхэ плацдарм болгохо гэжэ хүсэдэг. Теэд тэрэнь германска арадай зүгһөө улам улам шанга эсэргүүсэлтэ үзэжэ байна.

США-гэй, мүн тэрэнтэй хамта Англиин ба Франциин засаг баригша бүлэгүүд эндүүршоо. Империалистическэ түсэбүүдые бэелүүлхэ ябадалда һаад ушаруулжа шадахаар демократическа хүсэнүүдэй Германида бии болоһые тэдэнэр хараадаа абаагүй байна. Хүсэ баримталха политика гэдэгтэнь харюу болгон, германска хүдэлмэришэд ба таряашад Германска Демократическа Республика байгуулаа.

США-гэй эээрхэг түримхэй түсэбүүдэй буруу һүрэлгэнь американска зонхилхы бүлэгүүдые зогсоогоогүй. Тэдэ бүлэгүүд германска милитаризмые һэргээн байгуулха, дахин шэнээр зэбсэглэгдэһэн Баруун Германиие «баруун» гүрэнүүдэй сэрэгэй бүлэглэлдэ оруулха зорилго урдаа табинхай байна. Түрүүшээр «европейскэ хамгаалгын нэгэдэл» гэһэн нэрэтэйгээр тэрэнээ байгуулха һанаатай байгаа, теэд тиимэ һанаашалгань буруу һүрэшоо. Тэрэ түсэбыень француз арад буруушаапаа.

«Хүсэ баримталха» политикын тала баригшад «европейскэ хамгаалалгын нэгэдэлэй» буруу һүрэһэнэй һүүлээр, Баруунeвропейскэ союз байгуулха тухай хэлсээндэ германска милитаристнуудтай хамтадаа Парижда байжа гар табиһан юм, тэрэнь мүн лэ шэнэ дайнда бэлэдхэхэ зорилготой байна.

США-гэй засаг баригша бүлэгүүд хүсэ баримталгын үндэһөөр германска асуудалые шиидхэхэ һанаатай байһаар. Тэдэнэр баруунгерманска милитаристнуудта түшэглэн, Баруун Германиие өөрынгөө сэрэгэй база болгохо гэжэ оролдоно. Америкын Холбоото Штадууд занаха ба хашаха зэргээр Франциие, баруунeвропейскэ ондоошье гүрэнүүдые парижска хэлсээ эсэслэн баталхыень баадхаха һэдэлгэ гаргана.

Баруунгерманска үһөөрхэлгые һэргээхэ гэһэн американска түсэбүүд европейскэ арадуудай зүгһөө улам шанга эсэргүүсэлтэ үзэжэ байнхай, тэдэ түсэбүүдые Европодохи эб найрамдалда аюул тохёолдуулха түсэбүүд мүн гэжэ харадаг байна. Германска арадай ба түбхын түрүүн хүдэлмэришэн ангиин эсэргүүсэлтэ улам ургана. Хүсэ баримталгын политикада, европейскэ гүрэнүүдэй сэрэгэй блогуудые байгуулха һанаашалгада, шэнэ дай үүдхэхэ гэһэн заналтада Европын арадуудай зохихо харюу үгэжэ шадахань лабтай.

Баруун гүрэнүүдэй сэрэгэй блогой эээрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ эсэргүү шэглүүлэн, өөһэдынгөө аюулгүй байдал хангалгын интересүүдтэ, Европодо эб найрамдал сахилгын интересүүдтэ зорюулжа, эб найрамдалта гүрэнүүдэй нэгэдэмэл хүсые жагсаан табиха зорилгоор амгалан байдал хүсэдэг гүрэнүүд яаралтай хэмжээ абаха баатай болохо байна гэжэ европейскэ гүрэнүүдэй Московско зүблөөнэй Деклараци уридшалан һануулна.

Түгэсхэл дотороо юу хэлэжэ болохо байнаб?

«Хүсэ баримталха» политика гэдэгынь туршалга тэсэжэ шадаагүй, тэрээнии үүдхэгшэдтэ ямаршье алдар соло олгоогүй, олгохо арганшьегүй. Харин тэрэ политикын муу муухайнь уласхоорондын оршон байдалай шэнэ шата бүхэндэ арадуудта улам ехээр элирэн харагдажа байна, энээниие тэдэнэр мэдэрхэ ушартай болоо.

Хүсэ баримталгын политика гэхэ гү, али заримдаа английска засаг баригшадай нэрлэдэгэй ёһоор, «хүсэ баримталгын үндэһөөр амгалан байдал хангаха» гэдэг политикань мүнөөшье, мүн ерээдүйдэшье бата амжалта туйлаха ямаршье найдабаригүй байна, юундэб гэхэдэ — тэрэнь дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр хүсэнүүдэй хоорондын илгаанда болоһон үндэһэн хубилалтануудые хараада абанагүй, Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын, мүн бүхы социалистическэ лагериин хүсые тоохогүй һанаатай.

Советскэ Союзай ба США-гэй хүсэнүүдэй хоорондын илгаагай яһала эли болоһыень мүнөө хэншье арсажа шадахагүй. Хүн зоноор угаа олон, материальна маша ехэ баялигтай, хилын саанашье тооложо барашагүй олон союзнигуудтай Советскэ Союз эб найрамдалай түлөө, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэхи илагдашагүй ехэ хүсэн болонхой байһыень заримуудай ойлгоо һаань зохихо байгаа. Советскэ Союзай мүнөөнэйнь байдалые Америкын Холбоото штадуудайхитай жэшэбэл, США-һаа СССР ороной һула бэшэнь тон эли болохо байна.

Энэ асуудалаар СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хэгдэһэн мэдүүлгые Советскэ Союзай ханинар ба эсэргүү талынхидшье анхаралдаа абангүй байха арганьгүй.

Бодото баримтые хараада абажа һурамаар болоо.

Дэбжэлтын замаар хүн түрэлтэнэй хүгжэхэ хүсэтэ дабшалтые атомна зэбсэгэй туһаламжаар болюулжа шадагдаха гэжэ политикын талаар авантюристнууд лэ һанажа болохо гээшэ. Буу зэбсэг хадаа ниитын хүгжэлтын хуули ёһонуудые хэзээшье хубилгаагүй, болюулаагүй юм, бүхэли оронуудай ба арадуудай ниитын байдал хубилгаха арга нүхэсэлые буу зэбсэг бии болгоогүй, үгы хээгүй юм. Атомна зэбсэг тиимэ зүйл болохо гэжэ тоолохо ямаршье үндэһэ баримта байхагүй, байха арганьгүй. Хүсэ баримталха политика гэдэгые үүдхэһэн американска хархисуудай бүхы стратегиин үндэһэн болодог атомна зэбсэгэй талаар США булюу бэшэ, харин зарим юумээрээ Советскэ Союзһаа гээгдэжэ байһыень хараада абабал, хүн түрэлтэнэй ниитэ хүгжэлтые зэбсэгэй хүсөөр гэдэргэнь эрьюулжэ шадагдаха гэжэ найдадаг атомна политигуудай бодомжын тон буруу байһаниинь бүри эли болоно.

Хүсэ хэрэглэхэ политика баримталагшад капитализмын ба социализмын хүсэнүүдэй хоорондын илгаадахи хубилалтые хэрэгсээншьегүй байжа магад. «Бүхы дэлхэйе ударидан зонхилхо» гэжэ һэдэгшэд барандаа тэдэндэ эсэргүү хүсэнүүдые хэрэгсээхэгүй, ниитын хүгжэлтын хатуу хуули ёһонуудые тоошоохогүй ябадал гаргажа эхилдэг байһан юм. Теэд, тэдэнэй юун боложо дүүрэһэниинь—баһал мэдээжэ. «Хүсэ баримталха» политика үүдхэгшэ американска хархисууд ба тэдэнэй союзнигууд бүхы дэлхэй дээрэ капитализмые тэхэрюулэн бодхоохо, социализмые унагааха, арадай демократиин оронуудтахи ажалшадай засагые унагааха гэһэн хараа бодолнай амжалта туйлажа болохо гэжэ һанаад, өөһэдтөө аюултай алдуу гаргана. Тиимэ политика эхинһээ һүүл хүрэтэрөө хоротой юм, капиталистическэ лагерьта аюултайгаар дүүрэхэнь зайлашагүй.

«Хүсэ баримталха» гэдэг панхаруудтаһан политикаһаа арсаха ба уласхоорондын харилсаануудай талаар ондоо, үнэхөөрөө зүб принципүүдые олохо тухай бодожо үзэхыень эээрхэг этэгээдүүдтэ баадхахаар үнэн сэхэ хүсэн Холбоото Штадуудта ба бусад оронууд дотор байха гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Польшодо ерээд байһантай дашарамдуулагдан Варшавада митинг болобо

ВАРШАВА, мартын 22. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй түрүүлэгшэ А. П. Волков түрүүтэйгээр СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Польшодо ерээд байһантай дашарамдуулагдан польско столицын ажалшадай митинг үсэгэлдэр Варшавада болоо. Национальна фронтын варшавска комитет ба арадай варшавска соведэй президиум энэ митинг эмхидхээ. Столицын тон томо спортивна зал соо 5 мянга гаран хүдэлмэришэд, наукын, культурын ба искусствын ажал-ябуулагшад, олониитын түлөөлэгшэд суглараба. Польско хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй политбюрогой гэшүүд, Польско Арадай Республикын правительствын ба Гүрэнэй соведэй гэшүүд, сеймын маршал Ян Дембовский, тэрэшэлэн СССР-һээ Польшодо байдаг посол Н. А. Михайлов митингдэ ерээ.

Варшавска арадай радын түрүүлэгшэ Ежи Альбрехт митингые нээгээ, СССР-эй Верховно Соведэй делегациие столицын ажалшадай зүгһөө тэрэ халуунаар амаршалаа.

Удаань польско хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй политбюрогой гэшүүнэй кандидат, дээдэ һургуулинуудай министр Адам Рапацкий үгэ хэлээ.

Эб найрамдалай ба манай арадай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэл хэжэ байһан иимэ шухала үедэ СССР-эй Верховно Соведэй делегациин ерэжэ, уласхоорондын байдалые Польско Арадай Республикын сеймын зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан ушар манай арадуудай хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаанай баһа нэгэ элитэ гэршэ мүн болоно гэжэ тэрэ хэлээ. Делегациин ерэһэн ушар хадаа эб найрамдалай, арадуудай бэе бэеэ ойлголсолгын ба аюулгүй байдалай интересүүдые сахиха зорилгоор элдэб оронуудай парламентнуудай хоорондо харилсан ажаллалгын эли тодо үльгэр жэшээ боложо үгэнэ гэжэ Рапацкий тэмдэглээ.

Сугларагшадаар халуунаар угтагдан СССР-эй Верховно Соведэй делегациин гэшүүн А. М. Сафронов үгэ хэлээ. Польско столицын хүн зондо, польско ахадүү бүхы арадта СССР-эй Верховно Соведэй делегациин зүгһөө үнэн зүрхэнэй халуун амаршалга тэрэ хүргөө.

СССР-эй Верховно Соведэй Декларациие дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы арадууд ехээр дэмжэнэ. Польско Арадай Республика хадаа СССР-эй Верховно Соведэй уряае түрүүлжэ һайшаагшадай нэгэн болоно. Гадаадын политика тухай Польско Арадай Республикын сеймын мэнэ һаяхан баталан абаһан деклараци энэ[illegible] хай гэршэлнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Советскэ Союзай ба Польско[illegible] дай Республикын арадуудай хо[illegible] дохи ахадүүгэй эбдэршэгүй хан[illegible] рисаан үдэр ерэхэ тудам бүхэжэ[illegible] бүри ехэ боложо байна. Энэнь[illegible] ни барисаан, харилсан туһалал[illegible] ба дайнай һүүлээр харилсан а[illegible] лалга тухай советско-польско д[illegible] вороор батадхагдаһан байна. Ту[illegible] говорой баталагдаһаар 10 жэлэ[illegible] апрелиин 21-дэ тэмдэглэгдэхэ[illegible] жэ тэрэ хэлээ.

Бидэниие хани ёһоор ба һай[illegible] угтаһанайнь түлөө польско ар[illegible] Польско Арадай Республикын [illegible] вительствода бидэнэр үнэн зүрх[illegible] баясхалан хүргэнэбди. Энэ хада[illegible] ветскэ арадта хани ёһоор ба х[illegible] тэйгөөр хандажа байһан ябадал[illegible] гэжэ бидэнэр тоолонобди гээд А. Сафронов онсо тэмдэглээ.

СССР-эй Верховно Соведэй де[illegible] гациин гэшүүн М. П. Каунайте, [illegible] шавын эмэгтэй түрүү хүдэлмэр[illegible] Я. Серафин митинг дээрэ үгэ хэ[illegible]

Митингдэ хабаадагшад резо[illegible] баталан абаа. Тэрээн соонь ии[illegible] хэлэгдэнэ:

Бидэнэр, Варшавын хүн зон, г[illegible] ровскэ вермахтые һэргээлгэдэ [illegible] гүүсэн эб найрамдалые шууд сэ[illegible] аршалан хамгаалнабди. Ар[illegible] Польшые байгуулхын, тэрэнэй [illegible] номикые болон өөрыгөө хамга[illegible] хүсэ шадалые хүгжөөхын тулада[illegible] най шэн зоригтойгоор хэжэ ба[illegible] зохёон байгуулхы ажал эб най[illegible] далай ба манай Эхэ ороной, мүн [illegible] ропын бусад арадуудай аюу[illegible] байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ[illegible] һална. Манай гадаадын поли[illegible] тухай Польско Арадай Республи[illegible] сеймын декларациие бидэнэр дэ[illegible] нэбди. Эб найрамдалые болон [illegible] дуудай хоорондын хани бари[illegible] бэхижүүлхын түлөө тэмсэжэ ба[illegible] манай арадай дура хүсэлдэ энэ[illegible] литика бүрин зохилдоно.

Манай столицые сүлөөлһэнэ[illegible] түлөө, тэрэниие һэргээн бодхоол[illegible] ахадүүгэй туһаламжа үзүүлдэг[illegible] түлөө, социалистическэ Поль[illegible] байгуулгада һайн һайхан туһала[illegible] хододоо үзүүлдэгэйнь түлөө Сове[illegible] Союзай арадуудта Варшавын [illegible] зон баясхалан хүргэнэ.

Советскэ арадуудта Варша[illegible] ажалшадай зүгһөө ахадүүгэй а[illegible] шалгые, мүн манай хамтын хэ[illegible] үнэн зүб байһанда, эб найрамд[illegible] ба социализмын хүсэд илаха бай[illegible] да, манай гүнзэгыгөөр этигэжэ [illegible] һые дамжуулхыетнай нүхэд та[illegible] дые, СССР-эй Верховно Соведэ[illegible] путадуудые, бидэнэр гуйнабди.

Хитад Польша хоёрой хоорондо эд бараа андалдан абалсаха ба түлөөһэнүүд тухай хэлсээн баталагда[illegible]

ПЕКИН, мартын 22. (ТАСС). Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна. 1955 ондо эд бараа андалдан абалсаха ба түлөөһэнүүд тухай хэлсээн Хитадай Арадай Республикын болон Польско Арадай Республикын хоорондо баталагдаа.

Энэ хэлсээнэй ёһоор Хитад х[illegible] руда, малажалай продуктну[illegible] эдеэ хоолой зүйлнүүдые болон [illegible] Польшодо худалдаха болоо. П[illegible] ша хадаа элдэб түхеэрэлгэнү[illegible] металлическа зүйлнүүдые, маш[illegible] нуудые, химикадуудые болон б[illegible] товарнуудые Хитадта худалдаха[illegible]

Лаосай королевскэ правительствын ба Патет-Лаогой түлөөлэгшэдэй хамтын деклараци

ДЕЛИ, мартын 22. (ТАСС). Индийскэ информационно бюро иигэжэ дамжуулна. Лаосай правительство хамтын деклараци толилоо. Сэрэгэй тулалдаануудые ба зүршэлдөөнүүдые зогсоохо тухай энэ декларациие Лаосай королевскэ правительствын делегадууд ба Патет-Лаогой зэбсэгтэ хүсэнүүдэй делегадууд мартын 9-дэ баталһан байна.

Деклараци соо иигэжэ заагдана. Али нэгэ таладаа ямаршье харша ябуулгануудые, илангаяа, сэрэгэй шэнжэтэй ябуулгануудые хэхэһээ бэеэ бариха гэһэн уялгануудые хоёр тала абаһан байна.

Хоёр талын хоорондохи асу[illegible] нуудай хүсэд гуримшуулагдатар[illegible] циональна нэгэдэл ба үгэеэ о[illegible] солгые туйлахын тулада хоёр т[illegible] түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн по[illegible] ческэ комисси байгуулагдаха [illegible] Энэ комиссиин урагшатайгаар [illegible] дэлмэрилхэ шухала услови ха[illegible] деклараци байгуулха бэзэ гэжэ [illegible] дажа байһан тухайгаа Лаосай к[illegible] левскэ правительствын Патет-Ла[illegible] зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэг[illegible] политическэ конференци эли[illegible] мэдүүлнэ.

ХРОНИКО

СССР-эй Министрнүүдэй Совет нүхэр **В. В. Кузнецовые** СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Нэгэдэхи орлогшоор томилбо.

СССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын орлогшонороор нүхэр [illegible] **Семеновые**, нүхэр **Н. Т. Федо[illegible]кые** томилбо.

Редактор Д. Л. ЛОБСАН[illegible]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34.05, местной информации и писем— 24-74. Для междугородных переговоров — 16.

Н— 00411.

Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. [illegible]